

Jaarverslag 2022

NV Fryslân Miljeu

Leeuwarden, 25 mei 2023

samen halen we alles eruit

Inhoudsopgave

Aanbieding jaarverslag	1
Bericht van de Raad van Commissarissen aan de Algemene Vergadering	1
Samenstelling van de Raad van Commissarissen in 2022	3
Bestuursverslag	4
Juridische structuur Fryslân Miljeu	20
Jaarrekening	21
Geconsolideerde balans voor winstbestemming per 31 december 2022	22
Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2022	24
Overzicht totaal resultaat	24
Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2022	25
Algemeen en waarderingsgrondslagen	26
Grondslagen voor de consolidatie	26
Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december 2022	31
Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2022	33
Vennootschappelijke balans voor winstbestemming per 31 december 2022	36
Vennootschappelijke winst- en verliesrekening over 2022	38
Toelichting op de vennootschappelijke balans per 31 december 2022	39
Voorstel tot winstbestemming van het resultaat over het boekjaar 2022	43
Resultaatbestemming voorgaand boekjaar	43
Toelichting op de onderscheiden posten van de vennootschappelijke winst- en verliesrekening over 2022	45
Overige toelichtingen	45
Overige gegevens	47
Statutaire regeling betreffende de bestemming van het resultaat	47
Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	48

Bericht van de Raad van Commissarissen aan de Algemene Vergadering

Jaarrekening

Hierbij bieden wij u aan het jaarverslag van NV Fryslân Miljeu over 2022 en het jaarverslag 2022 van de regio-BV waaraan uw letteraandelen verbonden zijn. Onze raad heeft de jaarverslagen 2022 van de holding en van de dochtervennootschappen in de vergadering van 25 mei 2023 besproken. Deloitte Accountants heeft de jaarrekening gecontroleerd en zal deze van een controleverklaring voorzien. Deze verklaring is elders in dit jaarverslag opgenomen. Wij leggen de jaarstukken 2022 met een positief advies aan u voor.

Toezicht

De raad van commissarissen heeft in 2022 zes keer vergaderd. Na een reeks van digitaal gehouden vergaderingen vanwege de coronabepalende maatregelen hebben we in het verslagjaar gelukkig steeds weer fysieke bijeenkomsten kunnen houden.

Vast terugkerend onderwerp van bespreking zijn het jaarplan en de managementrapportages die in het kader van de planning- en controlcyclus door het bestuur aan onze raad worden voorgelegd.

Op het gebied van kwaliteit, arbeidsomstandigheden, veiligheid en milieu (KAVM) worden Omrin-breed vanaf 2022 eveneens een jaarplan en managementrapportages opgesteld. Deze documenten maken daarmee als bijlage deel uit van de planning- en controlcyclus.

Na bespreking met het bestuur hebben wij het jaarplan 2022 en de managementrapportages over respectievelijk de eerste vier maanden en de eerste acht maanden van 2022 vastgesteld.

In de meivergadering zijn de jaarverslagen van NV Fryslân Miljeu en haar dochterbedrijven over 2021 behandeld. De accountant heeft in deze vergadering een toelichting gegeven op de bevindingen van de controlewerkzaamheden en op het daarover door Deloitte Accountants uitgebrachte accountantsverslag.

Op basis van deze bespreking en het accountantsverslag hebben wij, overeenkomstig het voorstel van het bestuur, de jaarstukken met een positief advies aan de algemene vergadering aangeboden.

Uw vergadering heeft de betreffende stukken vervolgens vastgesteld en de vereiste goedkeuring verleend in de aandeelhoudersvergadering van 24 juni 2022.

Gedurende het verslagjaar hebben wij regelmatig met het bestuur van gedachten gewisseld over de voor Fryslân Miljeu relevante (bedrijfs)ontwikkelingen als het gaat om de samenwerking met onze klantgemeenten/aandeelhouders op inzamel- en reinigingsgebied.

Verder hebben we aan de hand van een presentatie van de directeur strategie, beleid & veiligheid van Omrin de resultaten van het klanttevredenheidsonderzoek onder onze klant-gemeenten besproken. We zijn ingenomen met de gemiddelde overall waardering van een 8,22 en zien dat als een bevestiging van en stimulant voor de goede invulling die Fryslân Miljeu aan haar taken voor de gemeenten weet te geven.

In september 2022 is het jaarlijkse informeel overleg tussen de ondernemingsraad van Omrin en onze raad gehouden.

In dit overleg is van gedachten gewisseld over onder andere de gevolgen van de steeds krappere arbeidsmarkt, de veiligheid op de werkvloer, de persoonlijke impact voor medewerkers van de hoge inflatie en de communicatie tussen leidinggevend en medewerkers.

We zijn blij te kunnen constateren dat over deze en andere zaken steeds open en constructief tussen de ondernemingsraad en de bestuurder wordt gesproken en dit de aandacht krijgt die het behoekt.

In oktober 2022 heeft onze raad, samen met de raad van commissarissen van Afvalsturing Friesland NV en de conerndirectie, bedrijfsdirecteuren en ondernemingsraad van Omrin, een werkbezoek aan het publieke afvalverwerkingsbedrijf Twence in Hengelo gebracht. We hebben ons tijdens dit bezoek uitgebreid laten informeren over de bedrijfsactiviteiten van Twence. Het werkbezoek is gecombineerd met een bespreking van de actuele ontwikkelingen in de uitvoering van het verpakkingenbeleid in Nederland. Dit is gebeurd aan de hand van een presentatie door de directeur van het Afvalfonds Verpakkingen, mevrouw Klein Lankhorst.

Samenstelling

Er hebben zich in het verslagjaar geen wijzigingen voorgedaan in de samenstelling van onze raad van commissarissen. Evenmin was sprake van herbenoemingen.

Per 1 januari 2022 is een wijziging van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek van kracht geworden, met als doel het evenwichtiger maken van de verhouding tussen het aantal mannen en vrouwen in het bestuur en de raad van commissarissen van beursgenoteerde bedrijven en grote vennootschappen.

Voor NV Fryslân Miljeu als grote vennootschap (met ingang van 2022) betekent dit dat de zogenoemde streefcijferregeling van toepassing is. Deze regeling houdt in dat streefcijfers moeten geformuleerd voor de verhouding tussen mannen en vrouwen in onder andere onze raad van commissarissen en moet worden aangegeven hoe dit zal worden gerealiseerd.

Onze raad bestaat aan het einde van het boekjaar 2022 uit één vrouw en vier mannen. Wij streven ernaar dat onze raad structureel uit tenminste twee vrouwelijke en tenminste twee mannelijke commissarissen bestaat. Dit betekent dat met inachtneming van ons rooster van aftreden, bij de invulling van de eerstvolgende vacatures prioriteit zal worden gegeven aan het benoemen van vrouwen tot lid van onze raad van commissarissen. Voorzover het gaat om een vacature waarvoor een voordracht door de betreffende groep letteraandeelhouders moet worden gedaan, zullen deze letteraandeelhouders daarover worden geïnformeerd.

Ten slotte

Onze dank en complimenten gaan uit naar de directie en de medewerkers die zich het afgelopen jaar hebben ingespannen om ieder vanuit hun eigen rol bij te dragen aan de doelen en ontwikkeling van Fryslân Miljeu.

Namens de raad van commissarissen,
G. Gerbrandy, president-commissaris

Leeuwarden, 25 mei 2023

Samenstelling van de Raad van Commissarissen in 2022

dhr. G. Gerbrandy	president-commissaris, benoemd door de Algemene Vergadering overeenkomstig de voordracht van de Raad van Commissarissen, lid sinds 1 juli 2019
dhr. T. van Mourik	benoemd door de Algemene Vergadering overeenkomstig een daartoe bindende voordracht van de houders van aandelen serie A, lid sinds 1 juli 2021
dhr. P. Stoelwinder	benoemd door de Algemene Vergadering overeenkomstig een daartoe bindende voordracht van de houders van aandelen serie B, lid sinds 1 juli 2017, herbenoemd per 1 juli 2021
dhr. J.H. Veenhouwer	benoemd door de Algemene Vergadering overeenkomstig een daartoe bindende voordracht van de houders van aandelen serie C, lid sinds 1 juli 2016, herbenoemd per 1 juli 2020
mw. M.H.M. van der Werff	benoemd door de Algemene Vergadering overeenkomstig een daartoe bindende voordracht van de houders van aandelen serie E, lid sinds 1 juli 2016, herbenoemd per 1 juli 2020

Bestuursverslag

Inleiding

De hoge inflatie waarmee iedereen in het verslagjaar 2022 werd geconfronteerd, heeft ook bij Fryslân Miljeu onmiskenbaar impact gehad op de bedrijfsvoering. De kosten zijn fors gestegen, hetgeen onder andere zichtbaar wordt in de flink toegenomen personeelskosten, de veel hogere brandstofkosten en de stijgende kosten voor inkoop van materieel. Dit vraagt van ons om blijvende scherpheid in de kostenontwikkeling van ons bedrijf, zodat de huidige gezonde bedrijfsvoering van Fryslân Miljeu ook in de toekomst kan worden gewaarborgd.

De dienstverlening aan onze deelnemende gemeenten is in het afgelopen jaar op een hoog kwaliteitsniveau uitgevoerd en we hebben in nauwe samenwerking met onze klant-gemeenten weer belangrijke stappen kunnen zetten in het realiseren van meer hergebruik en recycling en minder restafval.

Graag neem ik u in dit jaarverslag mee in een terugblik op 2022.

Beleidsontwikkelingen

In de Europese kaderrichtlijn afvalstoffen zijn regels opgenomen om te bepalen of een stof wel of geen afvalstof is. Stoffen die niet meer als afvalstof hoeven te worden aangemerkt omdat het producten zijn geworden, krijgen de 'einde-afvalstatus'. In de gewenste transitie naar een circulaire economie is er in toenemende mate belang bij het kunnen toepassen van reststromen als product die voorheen als afval werden beschouwd.

De Europese Commissie is in het afgelopen jaar van start gegaan met de ontwikkeling van EU-brede einde-afvalcriteria voor kunststofafval. Naar verwachting volgt in 2023 de ontwikkeling van vergelijkbare criteria voor textielafval en op een later moment van criteria voor andere afvalstromen.

In november heeft de Europese Commissie haar plannen gepresenteerd over de toekomst van verpakkingen, met een voorstel voor herziening van de Europese richtlijn verpakkingen en verpakkingsafval. Deze richtlijn is in Nederland geïmplementeerd in de Wet milieubeheer en het Besluit beheer verpakkingen. Doel van deze herziening is het voorkomen van de productie van verpakkingsafval, het stimuleren van recycling van verpakkingsafval van hoge kwaliteit en tenslotte het realiseren van een goed functionerende markt voor secundaire grondstoffen door het gebruik van gerecyclede kunststoffen in verpakkingen te verhogen door middel van bindende streefcijfers.

Vanaf 2030 moeten alle verpakkingen zo ontworpen zijn dat ze volledig gerecycled kunnen worden.

In 2040 moet de hoeveelheid verpakkingsafval (door middel van hergebruik en recycling) met minimaal 15% worden gereduceerd ten opzichte van 2018. Verder komen er verplichte percentages gerecycled materiaal dat producenten in nieuwe kunststofverpakkingen moeten opnemen.

De staatssecretaris van Infrastructuur en Waterstaat (IenW) heeft aangekondigd dat de looptijd van het Landelijk Afvalbeheerplan 2017-2023 (LAP3) zal worden verlengd, met als streven om het daarvoor in de plaats komende Circulair Materialenplan (CMP) per 1 januari 2025 in werking te laten treden.

Doel van dit CMP is een beter op de transitie naar een circulaire economie toegesneden beleidskader, met meer aandacht voor preventie, hergebruik en recycling, een steviger juridische basis en meer ondersteuning voor bedrijven die technieken ontwikkelen voor hoogwaardige verwerking van producten en materialen. In het CMP zal per materiaalstroom een ketenplan worden uitgewerkt (van de ontwerp- tot en met de afvalfase) en zal onderscheid worden gemaakt tussen hoogwaardige en laagwaardige vormen van recycling. De procedure voor het opstellen van het CMP is in mei 2022 van start gegaan.

In het kader van de breed gedeelde behoefte aan concrete en tastbare doelen voor de transitie naar een circulaire economie, is in het afgelopen jaar het traject van start gegaan voor het opstellen van het Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030 (NPCE).

In dit programma, dat begin 2023 is gepubliceerd en aan de Tweede Kamer is voorgelegd, zijn de overkoepelende richtinggevende nationale doelen voor realisatie van een circulaire economie opgenomen. Daarvoor is ook gebruik gemaakt van de input van de al langer actieve Transitieteams voor onder andere kunststoffen. Op verzoek van de Tweede Kamer is in het NPCE ook een nationale duurzame grondstoffen- en materialendoelstelling uitgewerkt.

De concretisering in het NPCE moet bijdragen aan het versnellen en opschalen van de ingezette transitie die - overeenkomstig het rijksbrede programma 'Nederland circulair in 2050' - moet leiden tot 50% minder gebruik van primaire grondstoffen in 2030 en een volledig circulaire economie in Nederland in 2050. Het NPCE wordt een vervolg op het Uitvoeringsprogramma Circulaire economie 2020-2023.

In samenhang hiermee is in december 2022 de Nationale Grondstoffenstrategie door het kabinet gepresenteerd. Belangrijk onderdeel hiervan is de rol van recycling en de circulaire economie. Deze strategie wordt in 2023 verder uitgewerkt.

In maart is de nieuwe versie van het Uitvoeringsprogramma Van Afval Naar Grondstof - Huishoudelijk Afval (VANG-HHA) gepubliceerd, als herijking voor de periode tot en met 2025. Dit programma heeft als doel om de gemeenten te helpen bij het gescheiden inzamelen van huishoudelijk afval.

Om tot betere recycling te komen richt het Uitvoeringsprogramma VANG-HHA zich in de komende jaren op twee aspecten: het onverminderd blijven focussen op het nog beter scheiden van restafval (zodat nog meer waardevol recyclebaar materiaal uit het afval wordt gehaald) en het verbeteren van de kwaliteit van de ingezamelde deelstromen.

Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid (UPV) wordt als een belangrijk beleidsinstrument gezien in de overgang naar een circulaire economie. Door de rijksoverheid wordt ingezet op versterking en uitbreiding van de UPV.

Als voor een bepaald product een UPV wordt ingevoerd, worden producenten en importeurs van dat product financieel en organisatorisch verantwoordelijk voor het afvalbeheer van dat product. In een UPV kunnen ook minimumdoelstellingen worden opgenomen voor bijvoorbeeld inzameling en recycling.

In de meeste UPV-systemen is sprake van een zekere wederzijdse afhankelijkheid tussen gemeenten (vanuit hun zorgplicht en inzamelrol voor huishoudelijk afval) en producenten (die verantwoordelijk zijn voor hun product in het afval en gemeenten daarvoor een inzamelvergoeding geven).

Gemeenten hebben in het afgelopen jaar aangedrongen op een grotere gemeentelijke rol bij de totstandkoming en implementatie van de UPV's.

In december 2022 heeft een brede Kamermeerderheid aan de staatssecretaris van IenW verzocht om als onderdeel van de verbetervoorstellen voor de UPV, een voorstel te doen voor het verbeteren van de positie van gemeenten in UPV-systemen. Door gemeenten een formele rol in de UPV te geven, moeten gemeenten ervoor kunnen zorgen dat de verantwoordelijkheid en kosten voor afgedankte producten niet worden afgewenteld van producenten naar gemeenten en inwoners.

Voor de uitvoering van de UPV Verpakkingen zijn tussen de VNG (namens de gemeenten) en het Afvalfonds Verpakkingen (namens het verpakkend bedrijfsleven) afspraken gemaakt in de Ketenovereenkomst Verpakkingen 2020-2029.

Op grond van deze overeenkomst geldt voor gemeenten keuzevrijheid als het gaat om hun rol in de keten van inzameling tot en met recycling van kunststof verpakkingen en drankenkartons.

Als gevolg van de eind 2022 afgelopen Raamovereenkomst Verpakkingen, moeten gemeenten vanaf 2023 kiezen voor het bronscheidingsmodel of het nascheidingsmodel. In het nascheidingsmodel is de gemeente alleen verantwoordelijk voor de inzameling en levert zij haar restafval aan bij een door Nedvang (de uitvoeringsorganisatie van het Afvalfonds Verpakkingen) gecontracteerde nascheider die zorgt voor nascheiding van het kunststof verpakkingsafval.

Het nascheidingsbedrijf kan - als samenwerkingsverband van gemeenten - ook uitvoering geven aan de op- en overslag, het transport, de sortering en de vermarkting en recycling van het kunststof verpakkingsafval.

Met ingang van 1 januari 2023 geldt de UPV Verpakkingen ook voor kunststof verpakkingen, drankenkartons en glazen verpakkingen van scholen, ziekenhuizen en

bedrijven. In het voorjaar van 2022 konden deze partijen zich bij het Afvalfonds Verpakkingen aanmelden voor het - op kosten van het verpakkend bedrijfsleven - vanaf 2023 gescheiden laten inzamelen van deze afvalcomponenten.

Per 1 januari 2022 is de UPV voor matrassen in werking getreden. De invoering van de UPV voor textiel, die voor 1 januari 2023 gepland stond, is uitgesteld tot medio 2023.

De voorgenomen invoering van een statiegeldsysteem voor drankblikjes op 31 december 2022 was voor het Afvalfonds Verpakkingen aanleiding om te pleiten voor uitstel tot 1 april 2023, omdat een goed functionerend innamesysteem van drankblikjes meer voorbereidingstijd zou vergen.

De door de staatssecretaris van IenW opgelegde dwangsommen om het Afvalfonds, producenten en importeurs te dwingen het systeem op de vastgelegde datum van 31 december 2022 in te voeren, leidde tot een procedure van het Afvalfonds Verpakkingen bij de voorzieningenrechter van de Raad van State.

De voorzieningenrechter stelde begin december vast dat het algemeen belang is gediend met een soepele landelijke invoering van het statiegeldsysteem en schorste om die reden de dwangsommen tot en met 31 maart 2023.

Marktontwikkelingen

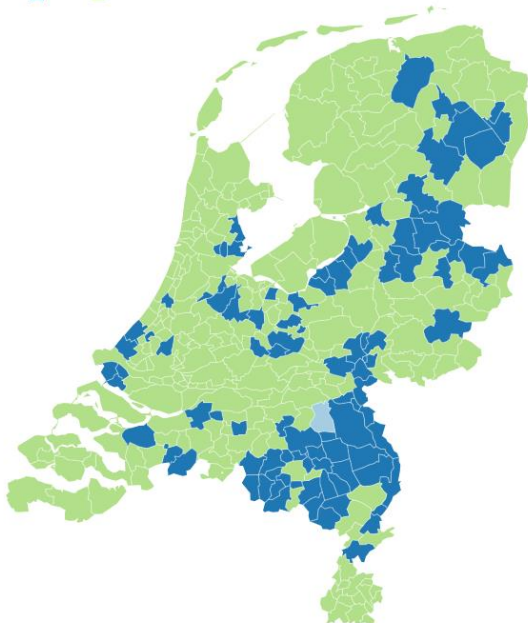
Landelijk onderzoek laat zien dat in toenemende mate sprake is van inzameling van het huishoudelijk afval door de publieke sector, met een afnemend aandeel van private inzamelbedrijven (inclusief publiek-private samenwerking) op deze inzamelmarkt.

Langjarig blijkt de groeiende rol van de publieke sector zich met name voor te doen bij gemeenschappelijke regelingen en overheidsbedrijven (zoals Fryslân Miljeu). Belangrijkste overwegingen hierbij zijn het realiseren van de duurzaamheidsdoelstellingen en de lagere kosten.

Gemeentelijke inzameldiensten, gemeenschappelijke regelingen en overheidsbedrijven bestrijken met hun dienstverlening in 2022 gezamenlijk 79% van de totale markt voor de inzameling van huishoudelijk afval. In deze groep verzorgt Fryslân Miljeu de afvalinzameling voor 2,5% van de huishoudens, waarmee het - na de grote gemeentelijke reinigingsdiensten, HVC en ROVA - een van de grotere publieke inzamelbedrijven in Nederland is.

Onderstaand kaartje laat zien in welke gemeenten in 2022 het huishoudelijk afval wordt ingezameld door een publieke (groen), private (blauw) of gemengde (lichtblauw) inzamelorganisatie.

■ gemengd ■ privaat ■ publiek

Source: Vakblad Afval / AfvalOnline / Vademecum A&R • Map data: CBS • Created with Datawrapper

(bron: Vakblad Afval, maart 2022)

Strategische koers Omrin 2021-2024 en tussentijdse update

In december 2020 is de strategie van Omrin voor de periode 2021-2024 vastgesteld.

Vanuit onze 'purpose' - het bouwen van circulaire (afval)ketens voor het welzijn van volgende generaties - wordt het bestaansrecht van Omrin en onze leidraad bij alles wat er in ons bedrijf gebeurt als volgt verwoord in:

- onze missie: het afvalbeleid van gemeenten uitvoeren via inzameling, verwerking en valorisatie van huishoudelijk afval op de meest duurzame wijze; en in
- onze visie:
 - innovatieve, meest duurzame afvalinzamelaar en verwerker (80% hergebruik in 2024) met een top-3 laag nettotarief en aantoonbare maatschappelijke meerwaarde;
 - regisseur van impactvolle circulaire ecosystemen;
 - aantrekkelijke werkgever.

Als publiek bedrijf blijven we bouwen aan onderscheidend vermogen met ons unieke concept ('bronscheiden waar het moet, nascheiden waar het kan' en het optimaal benutten van onze innovatieve installaties) en met het versterken van onze proactieve rol in de transitie naar een circulaire economie (samenwerking met ketenpartners, het bouwen van ecosystemen en het participeren in communities).

We geven dit vanuit een integrale circulaire visie invulling, waarbij naast het sluiten van grondstofketens en de productie van duurzame energie ook biodiversiteit en inclusiviteit belangrijke pijlers onder ons concept zijn. Hierbij hanteren we de volgende strategische uitgangspunten:

- Omrin kiest voor een publiek profiel;
- Omrin is en blijft als totaaloplosser de gehele afvalketen van huishoudelijk restafval bestrijken;
- Omrin neemt de regierol in de transitie naar een circulaire economie;
- Omrin verricht commerciële activiteiten ter ondersteuning c.q. versterking van de nutstaken;
- Omrin zoekt de balans tussen circulaire bedrijfsvoering, service en kosten;
- Omrin voert een financieel solide beleid;
- Omrin is een aantrekkelijke werkgever;
- Omrin zorgt voor meerwaarde voor de omgeving.

Bij het uitvoeren van de strategie hebben ook in het afgelopen jaar de volgende doelen centraal gestaan:

- a. we gaan voor tevreden klanten: goede service, lage kosten en uitstekende dienstverlening;
- b. we zetten in op het maximaal terugwinnen van grondstoffen en duurzame energie uit afval: door innovatie, door verbetering van voor- en nascheiding en door het aangaan van nieuwe samenwerkingen;
- c. we gaan voor circulaire bedrijfsvoering: volledig duurzaam transport, meer biodiversiteit op onze bedrijfslocaties en circulaire inkoop;
- d. we handelen overeenkomstig onze kernwaarden: innovatief, klantgericht, verantwoordelijk, verbindend en professioneel;
- e. we gaan voor een optimale benutting van de installaties van Afvalsturing Friesland: de scheidings- en bewerkingsinstallatie (SBI), de kunststoffensorteerinstallatie (KSI) en de reststoffenenergiecentrale (REC).

In november 2022 zijn we van start gegaan met de tussentijdse update van de strategie 2021-2024. We hebben eerst de externe en interne ontwikkelingen met een mogelijke impact op onze eind 2020 vastgestelde strategie en de voortgang van het realiseren van de hiervoor genoemde doelstellingen in kaart gebracht.

In overleg met de raad van commissarissen zijn de strategische issues geïnventariseerd die in de strategie jaren 2023 en 2024 relevant voor Omrin zullen of kunnen zijn.

Voorbeelden daarvan zijn de ontwikkelingen op het gebied van uitgebreide producentenverantwoordelijkheid, de positie van Omrin als aantrekkelijk werkgever op een krappere wordende arbeidsmarkt en elektrificatie van het wagenpark.

Wat betreft de realisatie van onze strategische doelstellingen is de conclusie dat Omrin op koers ligt, met inachtneming van extra inspanningen op enkele specifieke subdoelstellingen.

We dragen substantieel bij aan het transitieproces naar meer hergebruik en recycling en meer duurzaam geproduceerde energie. Om deze bijdrage verder te vergroten

streven we samen met onze aandeelhouders naar een optimale combinatie van systemen en gedragsbeïnvloeding als het gaat om scheiding aan de bron en de inzet van up-to-date techniek en moderne installaties in het vervolgtraject.

Omrin geeft invulling aan de gehele keten van be- en verwerking van bron- en nagescheiden afval. Het resultaat daarvan blijkt uit het steeds hogere (kwantitatieve en kwalitatieve) niveau van hergebruik, recycling en nuttige toepassing dat wij weten te realiseren.

Duurzame ambities en resultaten

Omrin wil actief bijdragen aan de duurzame ontwikkelingsdoelen van de Verenigde Naties (de SDG's: de Sustainable Development Goals). Deze duurzaamheidsdoelen moeten ervoor zorgen dat onze wereld in 2030 een eerlijke, gezonde en veilige plek is om te leven.

De door Omrin geadopteerde duurzaamheidsdoelen vormen ons kompas voor de toekomst. Dit krijgt invulling door deze doelen te integreren in ons beleid en onze bedrijfsactiviteiten en deze doelen te koppelen aan onze strategische keuzes. We hebben ons met name verbonden aan de volgende SDG's:

- betaalbare en duurzame energie (doel 7);
- eerlijk werk en economische groei (doel 8);
- industrie, innovatie en infrastructuur (doel 9);
- duurzame steden en gemeenschappen (doel 11);
- verantwoorde consumptie en productie (doel 12);
- leven in het water (doel 14);
- leven op het land (doel 15);
- partnerschappen om doelstellingen te bereiken (doel 17).

In het voorjaar van 2022 zijn in de gemeenten Harlingen, Heerenveen, Leeuwarden, Ooststellingwerf, Opsterland en Waadhoeke zeer geslaagde Himmelwiken georganiseerd.

In dit project zetten leerlingen van de deelnemende basisscholen zich in voor het inzamelen van zwerfafval, waarmee wordt bijgedragen aan (bewustwording van) een schonere leefomgeving.

In totaal hebben ruim 8880 leerlingen van 92 basisscholen hieraan deelgenomen.

Verder zijn door Omrin gedurende het afgelopen jaar in totaal zo'n 100 gastlessen over (zwerf)afval, het scheiden van afval en recycling verzorgd voor meer dan 3000 leerlingen op een groot aantal basisscholen. Deze lessen leveren veel interactie en betrokkenheid op.

In 2022 is 74% van het huishoudelijk afval van onze gemeenten gescheiden (in 2021 was dat 71%; deze percentages zijn gebaseerd op de cijfers van bronscheiding in de Friese gemeenten en de cijfers van nascheiding van alle gemeenten die hun afval bij Omrin laten nascheiden).

De hoeveelheid na bron- en nascheiding resterend brandbaar residu bedroeg in 2022 102 kilogram per inwoner (in 2021: 125 kilogram per inwoner).

In het afgelopen jaar is het rijdend materiaal waarmee Fryslân Miljeu de inzamel- en reinigingswerkzaamheden uitvoert, verder uitgebreid met - en waar nodig vervangen door - voertuigen die gebruik maken van fossielvrije brandstof.

Vaak is dat groengas dat door Omrin zelf uit afval wordt geproduceerd, maar er zijn ook wagens die gebruik maken van groene stroom of HVO-diesel. Dit is volledig fossielvrije diesel die wordt gemaakt van plantaardige oliën en plantaardig restafval en de CO₂-uitstoot met 90% verlaagt ten opzichte van gewone diesel.

De nieuwe voertuigen worden voor uiteenlopende werkzaamheden ingezet, variërend van zijladers voor de reguliere afvalinzameling, kraanauto's voor het legen van glasbakken, veegmachines, voertuigen voor onkruidbestrijding, inzamelwagens voor ondergrondse verzamelcontainers tot een kca-inzamelauto en een calamiteitenbus.

Afgelopen jaar is - op initiatief van Omrin en sc Heerenveen - de Stichting Samen Circulair Heerenveen opgericht. Doel van deze stichting is het uitdragen, stimuleren en concretiseren van de circulaire economie in Noord-Nederland. Sc Heerenveen biedt daarvoor een passend podium vanwege de aanwezige netwerken en als plek waar duurzame passies samenkomen, naast haar eigen ambitie om de duurzaamste voetbalclub van Nederland te worden. De stichting werkt samen met onder andere de Vereniging Circulair Friesland en Freonen fan Fossylfrij Fryslân.

Diverse delegaties en groepen hebben zich in het afgelopen jaar op onze bedrijfslocaties laten informeren over ons duurzame be- en verwerkingsconcept en onze circulaire ambities en prestaties.

Zo kregen wij bezoek van de minister van Duurzaamheid en Milieu van Singapore, van een delegatie van Provinciale Staten van de provincie Overijssel, van een delegatie van het CDA uit de Tweede Kamer en van Provinciale Staten van Friesland, en van gemeenteraden van diverse aandeelhoudende gemeenten.

Vanuit het Aansluitingsnetwerk VO-HO zijn docenten van het voortgezet onderwijs bij ons bedrijf op bezoek geweest. Achterliggend doel vanuit dit netwerk is het sterker betrekken van docenten bij de mogelijkheden die samenwerking met duurzame en circulaire bedrijven biedt.

Daarnaast hebben wij in 2022 weer gemeenteraadsleden, gemeenteambtenaren en groepen geïnteresseerde burgers mogen ontvangen.

Samen met Thomas Rau, voorloper in de internationale discussie over duurzaamheid en grondstoffenschaarste, hebben wij voor een uitverkochte zaal in Theater Sneek een interactief college over de route naar een circulaire samenleving verzorgd.

Ook is ons vanwege de prominente rol van Omrin op het gebied van duurzaamheid en circulariteit een platform geboden in het livestream-programma 'Einde van afval' in debatcentrum De Balie in Amsterdam, met als tafelgasten onder andere Jacqueline Cramer (oud-minister van VROM en nu onder andere regisseur circulaire economie) en Hester Klein Lankhorst (directeur Afvalfonds). Omrin is hierbij gepresenteerd als koploper met een landelijke voorbeeldfunctie.

Dienstverlening

Kerntaak in de dienstverlening van Fryslân Miljeu is de inzameling van het huishoudelijk afval in onze veertien aandeelhoudende gemeenten in Friesland en Groningen: vijf gemeenten in Noordwest-Friesland, drie gemeenten in Noordoost-Friesland, drie gemeenten in Zuidoost-Friesland en drie gemeenten in Groningen. Met onze klant-gemeenten worden jaarlijks afspraken gemaakt over de door Fryslân Miljeu te leveren prestaties (voor de afvalinzameling en eventueel ook voor het beheer van de openbare ruimte) met bijbehorende vergoedingen en vereiste kwaliteitsniveau's.

De gemeenten bepalen hoe de afvalinzameling op hun grondgebied moet worden uitgevoerd en welk inzamelsysteem daarvoor moet worden ingezet. Inmiddels wordt in zeven gemeenten - Leeuwarden, Heerenveen, Ooststellingwerf, Opsterland, Het Hogeland, Eemsdelta en Westerwolde - ingezameld en afgerekend op basis van gedifferentieerde tarieven (diftar).

Onderdeel van de dienstverlening van Fryslân Miljeu is onze rol van kennispartner voor de gemeenten bij het realiseren van het VANG-beleid, waarin meer scheiding, minder huishoudelijk restafval en kwaliteitsverbetering van de gescheiden ingezamelde deelstromen centraal staat.

Samen met onze aandeelhouders hebben we in het afgelopen jaar verdere stappen gezet in ons streven om in 2024 een niveau van tenminste 80% hergebruik en recycling (door de combinatie van bron- en nascheiding) te realiseren, waarbij 53% van het aangeboden restafval (door middel van nascheiding bij Afvalsturing Friesland) wordt gerecycled.

Door extern bureau Integron is in maart/april 2022 een nieuw klanttevredenheidsonderzoek onder de ambtelijke contactpersonen en bestuurlijke vertegenwoordigers van onze klant-gemeenten gehouden. Met een respons van 76% was sprake van een zeer representatieve deelname.

In het onderzoek werd gewerkt met een zogenoemde 'net promotor score' (NPS), waarmee tot uitdrukking wordt gebracht in hoeverre Omrin door haar klant-gemeenten wordt aanbevolen aan relaties en andere gemeenten.

Met een NPS van +61 (als einduitkomst van de scores voor promotors, passives en detractors) behaalde Omrin een bijzonder mooi resultaat, ook in vergelijking met andere publieke bedrijven in de branche met een NPS-gemiddelde van +20.

Omrin scoorde een 8,22 als gemiddelde klanttevredenheid, als uitkomst van de scores op het gebied van onder andere samenwerking met de contactpersoon, de kwaliteit van de verwerking van het afval en het meedenken over strategische en operationele uitdagingen.

Ook op de onderdelen die wat lager scoorden (klachtafhandeling en informatievoorziening) wordt de tevredenheid nog steeds met een mooie 7,5 als gemiddelde beoordeeld, maar Omrin streeft op deze onderdelen in samenspraak met de gemeenten wel naar hogere waardering.

De implementatie van het nieuwe afvalbeleid in de gemeente Leeuwarden onder de naam 'Goed terecht in Leeuwarden' heeft in het afgelopen jaar veel inzet en ondersteuning van Fryslân Miljeu gevraagd. Centraal in dit beleid staat een andere kostenverdeling voor de afvalverwijdering: de huishoudens in Leeuwarden betalen minder als zij hun afval goed scheiden en minder restafval aanbieden. Deze diftarsystematiek is per 1 januari 2023 ingevoerd.

Voor de overgang naar het nieuwe afvalbeleid is nauw samengewerkt met de gemeente Leeuwarden in een daarvoor ingerichte projectstructuur, waarvan onder andere werkgroepen op het gebied van uitvoering, communicatie en administratie & registratie deel uit maken.

Gedurende het verslagjaar kon met behulp van de vernieuwde Omrin-afvalapp inzicht worden verkregen in de hoeveelheden afval die bij de huishoudens in de gemeente Leeuwarden vrijkomen.

Daarmee is voorgesorteerd op de nieuwe afrekensystematiek vanaf 2023, waarbij de aangeboden hoeveelheid restafval per huishouden bepalend wordt voor de hoogte van de afrekening. Deze informatievoorziening blijft uiteraard een vast onderdeel van de afvalapp.

Er is in het afgelopen jaar veel aandacht besteed aan het realiseren van draagvlak voor het nieuwe afvalbeleid door middel van presentaties en uitleg in (wijkgerichte) informatiebijeenkomsten.

In oktober zijn met twee inzamelwagens dertien locaties in de gemeente Leeuwarden bezocht in het kader van de Goed Terecht Recycle-tour. Doel hiervan was onder andere om inwoners te informeren over het nieuwe afvalbeleid en over de manier waarop de sortibakken worden gewogen.

De operationele activiteiten waarmee in 2021 is begonnen (zoals het uitzetten van nieuwe sortibakken, aanpassing van inzamelmaterieel, het bechikken van bestaande afvalcontainers en de inzet van afvalcoaches), hebben in het afgelopen jaar een vervolg gekregen. In de binnenring van Leeuwarden heeft een grootschalige wisselactie plaatsgevonden van gft-containers van 140 liter voor nieuwe DU-biobakken van 180 liter.

In het voorjaar van 2022 is door inwoners van Goutum volop gebruik gemaakt van de in samenwerking tussen Dorpsbelang Goutum, de gemeente Leeuwarden en Omrin gehouden actie voor verkoop van compostvaten met korting. Deze vaten zijn gemaakt van gerecycled plastic.

De op verzoek van de gemeente Leeuwarden in 2021 gestarte grootschalige wisseling van minicontainers voor de inzameling van oud papier door nieuwe DU-containers van

240 liter met chip, is in 2022 voortgezet. De ingenomen oude minicontainers worden hergebruikt of gerecycled.

Per 1 april 2022 heeft Fryslân Miljeu de inzameling van het huishoudelijk afval afkomstig van recreatiewoningen en woonarken die zijn gelegen in het gebied tussen de stad Leeuwarden en de dorpen Grou en Earnewâld, overgenomen van Recreatieschap Marrekrite.

In het verslagjaar is het nodige voorbereidende werk uitgevoerd voor de uniformering van het afvalbeleid in de gemeente Eemsdelta vanaf 2023.

Deze gemeente heeft gekozen voor afvalinzameling op basis van diftar (met een tarief per lediging en per aangeboden hoeveelheid). Dit betekent dat de inzamelvoertuigen moesten worden voorzien van weegsystemen, dat weging en registratie uitgebreid moesten worden getest, dat de inzamelroutes opnieuw moesten worden doorgenomen en dat veel aandacht moest worden besteed aan de communicatie met de inwoners. In de gemeente Het Hogeland, waar vanaf 2022 op basis van diftar wordt ingezameld, is begonnen met het vervangen van bovengrondse inzamelvoorzieningen voor het huishoudelijk restafval door ondergrondse voorzieningen met registratiesysteem.

Naast alle werkzaamheden op het gebied van afvalinzameling houdt Fryslân Miljeu zich bezig met het duurzaam beheer van de openbare ruimte in diverse gemeenten.

Onkruidbestrijding wordt door ons bedrijf uitgevoerd in de gemeenten Ameland, Achtkarspelen, Harlingen, Leeuwarden, Opsterland, Ooststellingwerf en Waadhoeke, zowel mechanisch (borstelen) als thermisch (met heet water en sensortechnologie). Voor de thermische aanpak maken we sinds 2021 gebruik van restwarmte van de ReststoffenEnergieCentrale (REC) in Harlingen voor het verhitten en ontkalken van water. Daarmee kunnen elke week drie opslagtanks met een totale capaciteit van 100.000 liter worden gevuld.

Medio maart 2022 eindigde de consignatieperiode voor de duurzame gladheidbestrijding door Fryslân Miljeu in de gemeenten Leeuwarden, Harlingen en Waadhoeke. In de maanden daarvoor zijn circa 20 rondes met pekelsproeien en zoutstrooien uitgevoerd tijdens veelal kwakkelend winterweer.

strooizout- en pekewateropslag Hidalgoweg Leeuwarden

Na afloop van het winterseizoen zijn zoals gebruikelijk de werkzaamheden (coördinatie/bewaking en uitvoering) geëvalueerd met de opdrachtgevende gemeenten en vervolgens met de onderaannemers waarvan wij bij de uitvoering van de gladheidbestrijding gebruik maken.

Vanaf november 2022 is de consignatie voor de winterdienst hervat en in de laatste weken van het verslagjaar moest ook weer daadwerkelijk worden uitgerukt. Voor de gladheidbewaking werken we nauw samen met de meteorologen van DTN (voorheen MeteoConsult), die via de gladheidsmeldstations in ons werkgebied alle relevante gegevens over de lokale weer- en wegdeksituatie analyseren.

Fryslân Miljeu zorgt verder voor het beheer van diverse milieustraten in de provincie Friesland en daarbuiten (in Usquert en Ter Apel). Het beheer van de milieustraat in Usquert is per 1 januari 2022 door Omrin overgenomen.

De tariefstelling op deze milieustraten wordt bepaald door de gemeente waar de milieustraat is gevestigd. Als sprake is van milieustraten waar ook burgers uit andere gemeenten hun afval mogen inleveren - dit kan in Franeker, Gorredijk, Grou, Heerenveen, Leeuwarden, Oosterwolde en Stiens - betalen de burgers het tarief van de gemeente waar zij wonen.

Voor de vernieuwing en aanpassingen van de milieustraat in Damwoude zijn in het afgelopen jaar de voorbereidingen gestart. Uitvoering van dit project vindt plaats in nauw overleg met de gemeenten Dantumadiel en Noardeast-Fryslân.

In september is een afvalvierdaagse gehouden op de milieustraat in Oosterwolde. Dit met als doel om in samenwerking met de gemeente Ooststellingwerf de inwoners die grof huishoudelijk afval naar de milieustraat brengen, bewuster te maken van het sorteren van waardevolle deelstromen en daardoor een beter scheidingsgedrag te realiseren.

milieustraat Oosterwolde

Door de gemeente Heerenveen zijn in samenwerking met Omrin plannen ontwikkeld voor de realisatie van een circulair ambachtscentrum in Heerenveen, na eerdere subsidieverlening door het ministerie van IenW hiervoor. Dit ambachtscentrum moet plaats bieden aan een kringloopwinkel, een demontagehal en een (nieuwe) milieustraat. Met deze opzet moet een zo hoog mogelijk niveau van producthergebruik en materiaalhergebruik in plaats van recyclebaarheid worden gerealiseerd.

Studenten van het Friesland College zijn uitgedaagd om plannen voor een innovatief, duurzaam en circulair ontwerp te maken. Het door hen gemaakte ontwerp leverde in de landelijke SMARTCirculair Bouw Ontwerp Challenge een 'special award' op.

Voor een vergelijkbaar initiatief van de gemeente Leeuwarden, Omrin en de kringloopwinkel in Grou is ook een subsidie door het ministerie van IenW toegekend. De realisatie van dit circulair ambachtscentrum wordt in 2023 verder uitgewerkt.

In de al langer lopende publiekscampagne ‘Samen halen we alles eruit’ van Omrin in samenwerking met de gemeenten, stond in het afgelopen jaar de verdieping van het scheidingsgedrag centraal. Hiervoor zijn als influencers ingezet profwielrenner Bauke Mollema (voor het tweede achtereenvolgende jaar), actrice Tjitske Reidinga en ‘Eigen huis & Tuin’-tuinman Tom Groot.

Zij hebben via testvlogs hun ervaringen gedeeld over het testen van producten die voor minder afval kunnen zorgen en zijn via themavlogs gekoppeld aan ondermeer de Week zonder Afval en de Verspillingsvrije Week.

De in eigen beheer ontwikkelde Omrin Afvalapp, die jaarlijks gemiddeld twee keer een update krijgt, is een belangrijk communicatiemiddel voor inwoners bij het inleveren en scheiden van hun afval. Hiermee is de afvalkalender digitaal beschikbaar, kan worden herinnerd aan het bij de weg zetten van de inzamelcontainer, kan een afspraak voor aanlevering op de milieustraat worden gemaakt, wordt het scheiden van afval ondersteund door een scheidingswijzer en wordt inzicht gegeven in de hoeveelheden ingezameld afval (in diftar-gemeenten).

In mei 2022 werd met de Omrin Afvalapp de grens van 100.000 gebruikers gepasseerd. Inmiddels maken elf Friese gemeenten en de Groningse gemeenten Eemsdelta en Westerwolde gebruik van deze app.

Onze afdeling relatiebeheer & beleid is als kennis- en adviescentrum betrokken bij het adviseren aan en ondersteunen van de gemeenten in het realiseren van de VANG-doelstellingen voor het huishoudelijk afval. Ook is de afdeling nauw betrokken bij het stimuleren van burgerparticipatie en communities en bij educatieve activiteiten zoals de eerdergenoemde Himmelwiken.

Onderdeel van Relatiebeheer & Beleid is het bedrijfsbureau en het Service Ynformaasje Punt (SYP).

Het bedrijfsbureau ondersteunt met name op het gebied van data- en diftarbeheer, rapportages, containermanagement, beheer van aansluitingen en milieupasbeheer. De medewerkers van ons callcenter SYP zijn dagelijks actief met het afhandelen van vragen, meldingen en klachten van burgers via de telefoon, mail en social media. Door de invoering van diftar in een groeiend aantal gemeenten wordt een steeds groter beroep op de expertise en inzet van ons bedrijfsbureau en callcenter gedaan.

De inzameling van afval bij bedrijven wordt uitgevoerd door BV Fryslân Miljeu Bedrijfservice, een van de dochterbedrijven van NV Fryslân Miljeu. Fryslân Miljeu Bedrijfservice zamelt het bedrijfsafval in bij een groot aantal bedrijven van wisselende omvang in de drie noordelijke provincies. Daarvoor worden aan de gecontracteerde bedrijven rolcontainers, afzetcontainers, perscontainers of ondergrondse bedrijfsafvalcontainers ter beschikking gesteld.

Na de in 2021 in gebruik genomen vernieuwde Omrin Bedrijfsafval-app is in het afgelopen jaar de website van Omrin Bedrijfsafval (handelsnaam van Fryslân Miljeu Bedrijfservice) vernieuwd. Dit met als doel meer uniformiteit en meer gebruiksgemak, zodat we bestaande en nieuwe klanten nog beter van dienst kunnen zijn.

Kwaliteit, arbo, veiligheid en milieu (KAVM)

Vanaf 2022 werken we met periodieke KAVM-managementrapportages en KAVM-jaarplannen die deel uit maken van de bredere planning- en controlcyclus bij Omrin. Daarmee krijgen alle relevante KAVM-aspecten vanuit de structuur de aandacht die ze moeten hebben.

Dit laat onverlet dat wat de cultuuraspecten op KAVM-gebied betreft nog verdere stappen moeten

worden gezet, in het bijzonder op gebied van veilig werken. Daarvoor leggen we de lat hoog en werken we hard aan een proactieve veiligheidscultuur. Die cultuur is een essentiële voorwaarde om zo veilig mogelijk te kunnen werken in een bedrijf als het onze, waar dagelijks door veel medewerkers met grote voertuigen en complex materieel wordt gewerkt.

Gedurende het afgelopen jaar is verder invulling gegeven aan het projectplan voor het verder versterken van de veiligheidscultuur.

Het door ons toegepaste ongevalregistratiesysteem (OGR) voor het doen van meldingen van (bijna-)ongevallen en incidenten is qua functionaliteit verbeterd en waar nodig vereenvoudigd. Dit met als doel om een zo laagdrempelig en zo toegankelijk mogelijk systeem te hanteren, waardoor het doen van meldingen wordt vergemakkelijkt. Deze meldingen leveren cruciale informatie en inzichten in trends op over de bedrijfsveiligheid. Op basis daarvan wordt gericht actie ondernomen om de veiligheid op een zo hoog mogelijk niveau te brengen.

Met gebruikmaking van een digitaal leerportaal kunnen de operationele medewerkers deelnemen aan digitale toolboxes, waarmee het bewustzijn van de veiligheidsaspecten op de werkvloer wordt vergroot. Aan deze toolboxes is ook een app gekoppeld, die ook kan worden gebruikt voor het communiceren van korte veiligheidsboodschappen en het melden van veiligheidsincidenten.

Waar nodig zijn toepasselijke risico-inventarisaties en -evaluaties uitgevoerd en geactualiseerd.

Verder zijn in het afgelopen jaar bij de verschillende bedrijfsonderdelen van Omrin inspectie- en observatierondes gehouden, met als doel het beoordelen of overeenkomstig de afgesproken werkwijze en geldende regels veilig wordt gewerkt.

Tijdens de landelijke Week van de Veiligheid, die jaarlijks wordt georganiseerd en in 2022 als thema had: 'veiligheid spreekt mij aan', zijn binnen Omrin met de inzet van verschillende medewerkers diverse veiligheidsthema's uitgelicht.

In het voorjaar van 2023 laten we een nieuw veiligheidscultuuronderzoek onder de medewerkers van Omrin uitvoeren. Dan moet duidelijk worden in hoeverre we de gewenste vooruitgang na het laatstgehouden onderzoek (in 2020) hebben gerealiseerd.

Omrin heeft een gecertificeerd en geïntegreerd managementsysteem voor de normen ISO 9001 (kwaliteit), ISO 14001 (milieu) en ISO 45001 (gezond en veilig werken). Hiermee worden risico's op de betreffende onderdelen geïdentificeerd en waar mogelijk voorkomen, worden restrisico's beheerst en worden (bedrijfs)processen continu verbeterd.

Certificeringsbureau Kiwa constateerde op basis van de uitgevoerde externe audit van de systemen in 2022 één kritische tekortkoming, namelijk een niet afgeronde (volledige) check op naleving van wetgeving. Na indiening van het plan van aanpak voor het oplossen van deze tekortkoming is Omrin opnieuw gecertificeerd voor ISO 9001, ISO 14001 en ISO 45001.

Eind 2022 hebben we, na een voortraject met vijf certificeringsbureau's, de keuze gemaakt voor een overstap van Kiwa naar Bureau Veritas als certificerende instelling voor Omrin in de komende jaren. We hopen hiermee onze auditprocessen op een nog hoger kwaliteitsniveau te brengen.

Naast de jaarlijkse externe audit worden volgens een vooraf bepaalde frequentie interne audits gehouden, waarbij per bedrijvengroep verschillende processen op het gebied van kwaliteit, milieu en veiligheid worden beoordeeld en geëvalueerd.

Naast de hiervoor genoemde KAVM-certificering is Omrin op het gebied van informatiebeveiliging gecertificeerd voor de norm ISO 27001. Voor Omrin is essentieel dat we uit een oogpunt van maximale gegevensbescherming voldoen aan de noodzakelijke beheersmaatregelen voor informatiebeveiliging en dat de continuïteit van onze ICT-infrastructuur (die essentieel is voor onze bedrijfsvoering) maximaal is geborgd.

Een aantrekkelijke en veilige werkplek

De impact van de groeiende krapte op de arbeidsmarkt wordt ook bij Omrin steeds duidelijker merkbaar bij het invullen van vacatures, vooral als het gaat om technisch gekwalificeerde medewerkers en chauffeurs die over de vereiste vakbekwaamheid beschikken. Daar komt bij dat ziekteverzuim en vervanging in vakantieperiodes door de relatief lage beschikbaarheid van flexibel inzetbare vakkrachten minder eenvoudig oplosbaar zijn geworden. Wij sturen daar onder andere op door eerder dan voorheen flexmedewerkers een arbeidscontract aan te bieden en tijdelijke contracten in een vast dienstverband om te zetten.

Terugkijkend op de resultaten van onze wervings- en selectietrajecten in 2022 slagen we er per saldo nog steeds goed in om voldoende professionals met de vereiste kwalificaties en vaardigheden aan te trekken. Dit vraagt een gerichte en proactieve aanpak door het breed inzetten van de mogelijkheden die social media bieden, door

gebruik te maken van wervings- en selectiebureau's, door de geactualiseerde website 'Werken bij Omrin' en door de inzet van onze (ook gepensioneerde) medewerkers en onze aandeelhouders als ambassadeurs van ons bedrijf.

Door de coronabepalende maatregelen moesten we de introductierondes voor nieuwe medewerkers noodgedwongen uitstellen, maar in de tweede helft van 2022 hebben we een inhaalslag gemaakt. Een keer per week, gedurende een periode van tien weken, hebben deze medewerkers tijdens een zogenoemde Tour de Omrin kennisgemaakt met de verschillende bedrijfslocaties en door hun collega's geïnformeerd over het circulaire traject van afval naar grondstof. Dit is door hen als bijzonder leerzaam en positief ervaren.

In lijn met onze strategie 2021-2024 zijn we het afgelopen jaar volop blijven werken aan het realiseren van een wendbare organisatie, waarbij de volgende aspecten centraal staan:

- taak- en mensgericht leiderschap (vanuit verbinding en vertrouwen);
- handelen in overeenstemming met de kernwaarden van Omrin (waaronder klantgericht, innovatief en professioneel);
- een soepele en vernieuwende organisatie (met continue scholing);
- een voor alle medewerkers veilig Omrin.

Veiligheid raakt niet alleen de hiervoor genoemde technisch veilig werksituatie, maar net zo belangrijk is een sociaal veilige werkomgeving.

Het afgelopen jaar is, met het oog op de inwerkingtreding van de Wet bescherming klokkenluiders, het voorbereidingstraject gestart voor het ombouwen van de bestaande integriteitsregeling bij Omrin in een nieuwe meldregeling voor (vermoedens van) integriteitschendingen en misstanden.

Hierbij wordt ook voorzien in de bescherming van klokkenluiders, het instellen van een meldpunt bij Omrin en de rol van de (externe) vertrouwenspersoon.

Ook ons beleid ter voorkoming en beperking van psychosociale arbeidsbelasting is een belangrijke kapstok voor de nieuwe meldregeling. In dit PSA-beleid staan de volgende thema's centraal: pesterijen, agressie en geweld, discriminatie, seksuele intimidatie en werkdruk.

Met inzet van een programmamanager voor sociale veiligheid is een trainingsprogramma ontwikkeld en gestart voor de medewerkers die bij de uitvoering van hun werkzaamheden contacten met burgers hebben en daarbij steeds vaker aanlopen tegen agressie en geweld.

In het najaar hebben we, samen met de stichting Claim your Future (die zich richt op het vergroten van de zichtbaarheid van de kracht van jongeren en hen een stem wil geven in het realiseren van een vitale en toekomstgerichte regio), een informele bijeenkomst georganiseerd voor onze medewerkers en stagiaires tot circa 30 jaar. In deze bijeenkomst is een probleemstelling vanuit de Omrin-organisatie gepresenteerd en zijn de deelnemers uitgedaagd om mee te denken over mogelijke oplossingen. Dit heeft bijzonder creatieve en innovatieve input opgeleverd waarmee verder aan de slag wordt gegaan.

Het verzuim bij Fryslân Milieu (inclusief dochterbedrijven) is in het afgelopen jaar gestegen tot 6,7% (in 2021: 5,9%). Waar in de jaren 2020 en 2021 de impact van het toen rondwarende coronavirus voor Omrin relatief beperkt bleef, kregen we in 2022 te maken met een najl-effect.

Verder was, passend in de landelijke trend, een toenemend aantal griepklachten van invloed op het verzuimcijfer. In de derde plaats was sprake van een relatief hoog percentage lang verzuim, met daarbij de kanttekening dat dit in de meeste gevallen niet-werkgerelateerd was.

Met behulp van ons vitaliteitsbeleid en het levensfasebewust inzetten van onze medewerkers geven we als bedrijf veel aandacht aan behoud van optimale inzetbaarheid, ook op lange termijn.

Een preventieve aanpak staat hierbij centraal, onder andere door het aanbieden van preventief medische onderzoeken (PMO's) aan onze medewerkers en door het inzetten van onze preventie- en verzuimadviseur, de bedrijfsarts, de bedrijfsfysiotherapeut en de bedrijfsmaatschappelijk werker.

De PMO's worden uitgevoerd door een extern vitaliteitsbureau en doorlopen een cyclus per bedrijfsonderdeel van Omrin. De (geanonimiseerde) groepsresultaten geven een goed beeld van (potentiële) arbeidsrisico's, op basis waarvan een plan wordt gemaakt om deze risico's te voorkomen of zoveel mogelijk te beperken.

Duurzame inzetbaarheid raakt ook de wijze waarop verzuim- en reïntegratiebeleid invulling krijgt. De afstemming tussen werknemer, bedrijfsarts, leidinggevende en verzuimadviseur - waarbij de focus op herstel en arbeidsmogelijkheden ligt - staat hierbij centraal.

Vakinhoudelijke ontwikkeling van de medewerkers door opleidingen, cursussen en trainingen is in het afgelopen jaar weer volop opgepakt, na de coronabeperkingen in de jaren daarvoor.

Voorzover nodig hebben de chauffeurs van Fryslân Miljeu weer de vereiste nascholing voor de zogenoemde code 95 voor beroepschauffeurs gevolgd.

Verder hebben we een circulaire masterclass over grondstoffen ontwikkeld, waarmee medewerkers van de milieustraten gedurende een trainingsdag hun kennis over de grondstofstromen kunnen vergroten. Dit draagt ook bij aan een optimale dienstverlening aan de burgers die hun afval op de milieustraat inleveren.

In het voorjaar van 2022 is een nieuwe landelijke CAO Grondstoffen, Energie en Omgeving (GEO) overeengekomen. Deze CAO is ingegaan op 1 april 2022 en heeft een looptijd tot 1 april 2024.

De gemaakte loonafspraken omvatten een loonsverhoging van 3% per 1 april 2022, van 0,5% per 1 november 2022, van 3% per 1 april 2023 en van 0,5% per 1 november 2023.

Verder wordt met ingang van 2023 de eindejaarsuitkering verhoogd van 3,25% naar 3,5%.

Begin maart 2023 zijn vanwege de hoge prijsinflatie extra afspraken tussen de cao-partijen gemaakt: alle schaalsalarissen worden per 1 april 2023 met € 125 bruto per maand verhoogd en de loonstijging van 0,5% per 1 november 2023 wordt vervroegd naar 1 april 2023, zodat per 1 april een verhoging van 3,5% geldt.

De sterk stijgende inflatie en fors hogere energieprijzen in het afgelopen jaar hebben vanzelfsprekend ook impact op onze medewerkers. Rekening houdend met de ons ter beschikking staande mogelijkheden hebben we besloten tot het vervroegd gefaseerd uitbetalen van de resultaatafhankelijke uitkering. Verder bieden we financiële begeleiding door een extern financieel adviseur aan de medewerkers die daaraan behoefte hebben.

Omrin wil zoveel mogelijk vanuit het brede perspectief van inclusiviteit invulling geven aan haar personele samenstelling.

Inclusie betekent bij Omrin dat iedereen volwaardig kan meedoen, ongeacht leeftijd, huidskleur, culturele achtergrond, gender, inkomen, talenten, levensbeschouwing, seksuele voorkeur of beperkingen. Omrin wil meewerken aan een inclusieve samenleving en daarom willen we een omgeving scheppen waar iedereen zichzelf kan zijn en zich gelijkwaardig kan ontwikkelen.

Dit krijgt mede invulling door het bieden van zoveel mogelijk werkplekken voor mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt, met name via het regionaal sorteercentrum van Omrin (waar afgedankte elektrische en elektronische apparatuur wordt gesorteerd voor gespecialiseerde recycling elders) en de recyclewinkels en Recycle Boulevard van Omrin Estafette.

Verder worden binnen diverse bedrijfsonderdelen stageplaatsen voor studenten beschikbaar gesteld. Deze zijn afkomstig van technische, financiële en ICT-opleidingen op MBO-niveau en HBO-opleidingen op het gebied van communicatie, HRM, integrale veiligheidkunde, ICT, technische bedrijfskunde en milieukunde.

Ondernemingsraad

In 2022 hebben de ondernemingsraad en de algemeen directeur namens het statutair bestuur zeven overlegvergaderingen gehouden. In de eerste overlegvergadering van 2022 is zoals gebruikelijk aan de hand van de jaarplannen van de verschillende bedrijvengroepen van gedachten gewisseld over de algemene gang van zaken van de onderneming (het jaarlijkse zogenoemde artikel 24 WOR-overleg).

In de andere overlegvergaderingen zijn onder andere aan de orde geweest de personele bezetting bij Omrin en de krapte op de arbeidsmarkt, het beleid rond werken bij extreme weersomstandigheden, risico-inventarisaties en -evaluaties, BHV-audits en BHV-opleidingsplan, de procedure voor werving en selectie van nieuwe medewerkers, de regeling voor thuiswerken, aanpassing van de reiskostenvergoeding voor woon-werkverkeer, het nieuwe systeem voor functiewaardering, sociale veiligheid en voortgang van de actiepunten uit het medewerkerbetrokkenheidsonderzoek.

Enkele leden van de ondernemingsraad participeren in de werkgroep die de nieuwe meldregeling voor integriteitschendingen en misstanden in verband met de nieuwe Wet bescherming klokkenluiders voorbereidt.

In september 2022 is het jaarlijkse informeel overleg tussen de leden van de raad van commissarissen van NV Fryslân Miljeu en de leden van de ondernemingsraad gehouden.

Verder heeft de ondernemingsraad in het afgelopen jaar een werkbezoek gebracht aan het regionaal sorteercentrum voor e-waste op Ecopark De Wierde. Onderwerpen van bespreking tijdens dit werkbezoek waren met name de verhouding tussen vaste en ingehuurde medewerkers en de arbeidsomstandigheden.

In oktober heeft de ondernemingsraad deelgenomen aan een gezamenlijk werkbezoek met de raden van commissarissen van Afvalsturing Friesland en NV Fryslân Miljeu aan het afvalbe- en verwerkingsbedrijf Twence.

Diversiteit en evenwichtige verdeling man/vrouw

Omrin wil zoveel mogelijk vanuit het brede perspectief van inclusiviteit invulling geven aan haar personele samenstelling.

Inclusie betekent bij Omrin dat iedereen volwaardig kan meedoen, ongeacht leeftijd, huidskleur, culturele achtergrond, gender, inkomen, talenten, levensbeschouwing, seksuele voorkeur of beperkingen. Omrin wil meewerken aan een inclusieve samenleving en daarom willen we een omgeving scheppen waar iedereen zichzelf kan zijn en zich gelijkwaardig kan ontwikkelen.

Per 1 januari 2022 is de Wet 'evenwichtiger verhouding vrouwen en mannen in het bestuur en de raad van commissarissen' in werking getreden (in de vorm van een aanpassing van boek 2 van het Burgerlijk Wetboek).

Op grond van deze wetwijziging moeten de zogenoemde grote (niet-beursgenoteerde) vennootschappen - waartoe sinds 2022 ook NV Fryslân Miljeu behoort - streefcijfers en plannen van aanpak opstellen voor de man/vrouw-diversiteit in het bestuur en de subtop.

Omdat bij Fryslân Miljeu één statutair bestuurder (i.c. een rechtspersoon) in functie is, geldt overeenkomstig de wettelijke regels dat voor het bestuur geen streefcijfer voor een evenwichtiger samenstelling kan en hoeft te worden vastgesteld.

De grote vennootschappen mogen zelf bepalen welke leidinggevende c.q. managementfuncties onder de subtop van hun bedrijf vallen. Binnen Fryslân Miljeu wordt voor deze subtop uitgegaan van de medewerkers die binnen de groep van het strategisch management vallen. Dit zijn twee mannen en drie vrouwen.

Daarmee is binnen de subtop van NV Fryslân Miljeu sprake van een evenwichtige man/vrouw-verdeling.

Om meer vrouwen in de (sub)top van ons bedrijf te laten instromen bij het ontstaan van vacatures, zal het wervings- en selectieproces van Omrin waar nodig worden herzien. Dit kan leiden tot aanpassingen in vormgeving en voor vrouwen uitnodigender omschrijvingen van vacaturemeldingen, maar ook tot het meer betrekken van bij Omrin werkzame vrouwen bij sollicitatieprocedures.

Hierbij moet ook rekening worden gehouden met de procesindustriële aard van ons bedrijf en het imago dat daaraan verbonden is.

Wij hebben ons aangesloten bij het landelijke initiatief van de Industriecoalitie (Techniek Nederland, Bouwend Nederland, WENB, Metaalunie en FME) om het werken bij bedrijven die vallen onder deze sector aantrekkelijker te maken voor vrouwen. Dit initiatief krijgt vanaf begin 2023 concrete invulling, onder andere door te focussen op wervings- en selectieprocessen, (vrouwelijk) talent en de invloed van rolmodellen en het meten van diversiteit.

Hoofdpijnen financiële ontwikkelingen

Het nettoconcernresultaat van Fryslân Miljeu over 2022 komt uit op een bedrag van € 1.432.000. Daarmee is sprake van een daling van het resultaat ten opzichte van 2021 met € 1.402.000, toen een nettoconcernresultaat werd gerealiseerd van € 2.834.000.

De publieke inzamel- en reinigingsactiviteiten en de commerciële activiteiten (die door BV Fryslân Miljeu Bedrijfsservice worden uitgevoerd) laten een stabiele ontwikkeling zien.

De daling van het resultaat ten opzichte van 2021 is het gevolg van een aantal incidentele baten in 2021 en een hoger kostenniveau in 2022 als gevolg van de hoge inflatie. In 2021 hebben we eenmalig een meevaller gehad in de transportkosten en hebben we inzamelmiddelen verkocht. De hoge inflatie is het gevolg van de omstandigheden op globaal niveau waar we weinig invloed op hebben.

De netto-omzet over 2022 is ten opzichte van 2021 met € 1 miljoen afgenomen tot een bedrag van € 41 miljoen (in 2021: € 42 miljoen). Deze afname is vooral het gevolg van de eenmalige verkoop van minicontainers in 2021. Genormaliseerd voor deze eenmalige verkoop is de omzet in 2021 € 40 miljoen en zien we een stabiele omzetontwikkeling in 2022 ten opzichte van 2021. Deze groei is met name het gevolg van de groei van de dienstverlening voor de aandeelhoudende gemeenten en door indexatie van de tarieven.

Het grootste gedeelte van de omzet wordt verkregen uit de dienstverlening van Fryslân Miljeu aan de gemeenten.

De solvabiliteit van Fryslân Miljeu is in 2022 gegroeid tot 32,5% (in 2021: 31,2%). Het werkkapitaal is op balansdatum berekend op € 4,6 miljoen negatief (in 2021: € 5,3 miljoen negatief). De current ratio is op balansdatum berekend op 0,5 (in 2021: 0,6) en de quick ratio is op balansdatum berekend op 0,5 (in 2021: 0,6).

In 2023 verwachten we dat de omzet en de solvabiliteit (verder) zullen stijgen.

Op basis van periodiek opgestelde liquiditeitsbegrotingen wordt beoordeeld wat de liquiditeitsbehoefte van Fryslân Miljeu is en wordt aan de hand daarvan eventueel financiering aangetrokken. De investeringen in 2022 zijn voor het grootste gedeelte gefinancierd middels financial lease. De voor 2023 geplande investeringen zullen zowel uitbreidingsinvesteringen als reguliere vervangingsinvesteringen zijn en zullen waar mogelijk gefinancierd worden middels financial lease.

N.V. Fryslân Miljeu voert een beleid om haar renterisico's die voortkomen uit de afgesloten leningen te beperken. Hierbij kunnen financiële instrumenten worden gebruikt die er op gericht zijn de gevolgen van renteschommelingen te beperken.

Belangrijkste risico's

Een belangrijk risico voor de vennootschap zijn de overeenkomsten met de gemeenten. De omzet en het resultaat uit deze dienstverlening zijn van significante omvang. Het beëindigen van de overeenkomsten door een groot aantal gemeenten kan een behoorlijke impact op de vennootschap hebben. Belangrijk is daarom dat in deze overeenkomsten een opzegtermijn van vier jaar is opgenomen, waardoor de vennootschap de tijd krijgt om de nodige maatregelen te nemen.

Een ander risico is de stijgende gemiddelde leeftijd van het personeel. Met het ouder worden van het personeel neemt de kans op gezondheidsrisico's en een dalende inzetbaarheid toe.

De vennootschap geeft specifieke aandacht aan deze ontwikkeling door het onderwerp structureel te belichten en het personeel de nodige faciliteiten te bieden om de fitheid te behouden c.q. te verbeteren.

Daarnaast kan sprake zijn van frauderisico's (zoals opzettelijke misleiding om onrechtmatig voordeel te behalen, het onrechtmatig onttrekken of doen toevloeien van waarden aan de vennootschap of frauduleuze financiële verslaggeving).

N.V. Fryslân Miljeu hanteert diverse (interne) beheersingsmaatregelen om frauderisico's zoveel mogelijk uit te sluiten en te mitigeren. Hieronder vallen overkoepelende beheersmaatregelen die het risico op materiële fraude ondervangen,

het toepassen van het integriteitsprotocol met inzet van een meldpunt waar onder andere niet-integer gedrag kan worden gemeld en de toepassing van functiescheiding (bij o.a. uitgaande geldstromen). Waar nodig worden maatregelen getroffen om de interne beheersing te verbeteren.

De crisis door de oorlogssituatie in Oekraïne heeft internationaal en nationaal grote economische effecten. De (indirecte) impact hiervan voor Fryslân Miljeu wordt met name zichtbaar in hogere kosten voor inkoop van materieel, diensten en materialen, hogere personeelskosten en hogere inkoopkosten voor energie. Dit kan binnen de reguliere bedrijfsvoering van Fryslân Miljeu worden opgevangen. Verder is in dit verband relevant om te vermelden is dat Fryslân Miljeu geen zakelijke relaties onderhoudt met bedrijven in Oekraïne, Rusland en Wit-Rusland.

Op basis van de ontwikkelingen in 2022, het positieve resultaat over 2022 en de huidige financiële positie is het risico dat niet aan de verplichtingen kan worden voldaan zeer beperkt. Er zijn geen twijfels over het voortzetten van de activiteiten onder het continuïteitsbeginsel.

Ten slotte

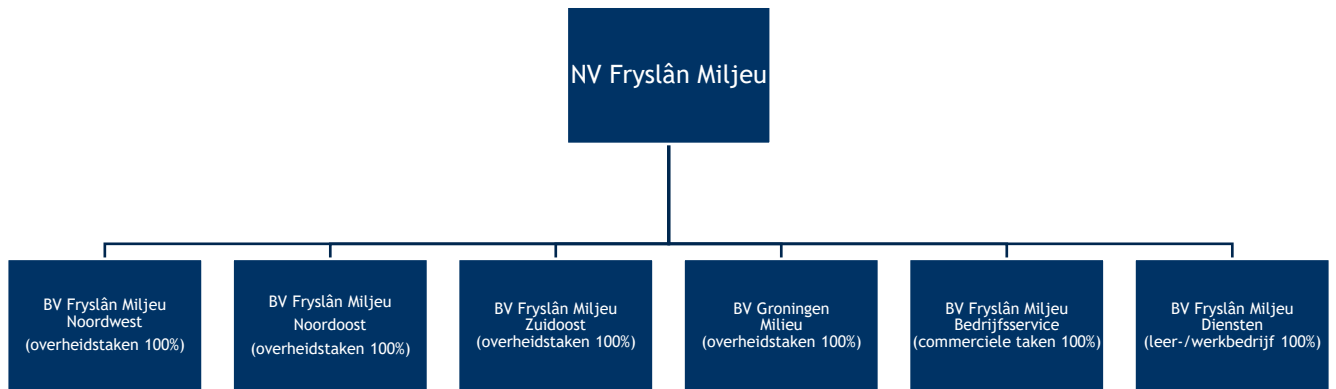
De uitkomsten van de tussentijdse update van onze strategie voor de periode 2021-2024, bevestigen dat we goed op weg zijn in het realiseren van de doelstellingen zoals we die eind 2020 hebben geformuleerd.

Ook in het afgelopen jaar was weer sprake van constructieve en toekomstgerichte samenwerking met onze aandeelhoudende (samenwerkende) gemeenten en hun vertegenwoordigers.

Samen met hen gaan we verder met het waarmaken van ons bovenliggende doel: het bouwen van circulaire (afval)ketens voor het welzijn van volgende generaties.

Afvalsturing Friesland NV, bestuurder
namens deze ir. J.W.G. Vernooij, algemeen directeur
Leeuwarden, 25 mei 2023

Juridische structuur Fryslân Miljeu

Jaarrekening

Geconsolideerde balans voor winstbestemming per 31 december 2022

	31 december 2022		31 december 2021	
	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
Actief				
Vaste activa				
Materiële vaste activa	29.425		28.242	
Financiële vaste activa	25		93	
		29.450		28.335
Vlottende activa				
Vorderingen en overlopende activa	3.351		6.697	
Liquide middelen	1.999		1.795	
		5.350		8.492
		34.800		36.827

Geconsolideerde balans voor winstbestemming per 31 december 2022

	31 december 2022		31 december 2021	
	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
Passief				
Eigen vermogen				
Groepsvermogen		11.303		11.487
Voorzieningen		64		64
Langlopende schulden		13.507		11.514
Kortlopende schulden en overlopende passiva		9.926		13.762
		<u>34.800</u>		<u>36.827</u>

Geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2022

	2022		2021	
	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
Netto-omzet		41.074		41.822
Overige bedrijfsopbrengsten		-		232
Som der bedrijfsopbrengsten		41.074		42.054
Uitbesteed werk en externe kosten	15.099		16.281	
Lonen, salarissen en sociale lasten	11.282		10.523	
Afschrijvingen	4.769		4.442	
Overige bedrijfskosten	7.892		7.209	
Som der bedrijfslasten		39.042		38.455
Bedrijfsresultaat		2.032		3.599
Financiële baten en lasten		-419		-394
Resultaat voor belastingen		1.613		3.205
Belastingen		-181		-371
Resultaat na belastingen		1.432		2.834

Overzicht totaal resultaat

Geconsolideerd netto resultaat na belastingen toekomend aan de rechtspersoon	1.432	2.834
Totaal van de rechtstreekse mutaties in het eigen vermogen als onderdeel van het groepsvermogen	-	-
Totaal resultaat	1.432	2.834

Geconsolideerd kasstroomoverzicht over 2022

(volgens indirecte methode)

	2022		2021	
	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
Bedrijfsresultaat		2.032		3.599
Aanpassingen voor:				
Afschrijvingen		4.769		4.442
Mutatie voorzieningen		3		41
Boekresultaat verkoop activa		(232)		-
<i>Mutaties in werkkapitaal:</i>				
Afname/toename vorderingen	3.346		(2.988)	
Toename/afname schulden	(2.415)		3.331	
		931		343
Ontvangen interest				
Betaalde interest	(419)		(394)	
Betaalde winstbelasting	(385)		(203)	
		(804)		(597)
Kasstroom uit operationele activiteiten		6.699		7.828
Investeringen materiële vaste activa	(7.417)		(8.274)	
Aflossing financiële vaste activa	65		65	
Desinvesteringen materiële vaste activa	385		979	
Kasstroom uit investeringsactiviteiten		(6.967)		(7.230)
Ontvangsten langlopende schulden	5.827		4.336	
Aflossing langlopende schulden	(3.740)		(3.596)	
Aandelenuitgifte	-		-	
Betaald aandelenkapitaal	-		(16)	
Mutatie rekening-courant krediet	-		-	
Betaald dividend	(1.615)		(758)	
Kasstroom uit financieringsactiviteiten		472		(34)
Saldo mutatie geldmiddelen		204		564
Liquide middelen vorig jaar		1.795		1.231
Liquide middelen dit jaar		1.999		1.795
Mutatie		204		564

Algemeen en waarderingsgrondslagen

NV Fryslân Miljeu, statutair gevestigd te Leeuwarden, Hidalgoweg 5, is op 16 december 1998 opgericht en ingeschreven in het handelsregister onder nummer 1083045.

Activiteiten

De activiteiten van NV Fryslân Miljeu en haar groepsmaatschappijen zijn: het, voor hun deelnemende overheden, komen tot een doelmatige en uit oogpunt van milieuhygiëne verantwoorde uitvoering van milieu- en reinigingstaken, het op een doelmatige en verantwoorde wijze inzamelen, transporteren en (laten) verwerken van afvalstoffen, die vrijkomen uit bedrijfshuishoudingen en het bevorderen van hergebruik en nuttige toepassing van goederen en grondstoffen, die anders als afvalstoffen zouden worden gestort en verbrand en hiermee verband houdende activiteiten en werkzaamheden op een professionele en efficiënte wijze bedrijven en om tegen zo laag mogelijke kosten een zo hoog mogelijk milieurendement te bereiken.

Groepsverhoudingen

NV Fryslân Miljeu staat aan het hoofd van een groep rechtspersonen. Een overzicht van de gegevens, vereist op grond van de artikelen 2:379 en 2:414 BW, is onderstaand opgenomen:

Geconsolideerde maatschappijen:

Naam	Statutaire zetel	Aandeel in het geplaatste kapitaal
o BV Fryslân Miljeu Noordwest	Leeuwarden	100%
o BV Fryslân Miljeu Noordoost	Leeuwarden	100%
o BV Fryslân Miljeu Zuidoost	Leeuwarden	100%
o BV Fryslân Miljeu Bedrijfsservice	Leeuwarden	100%
o BV Fryslân Miljeu Diensten	Leeuwarden	100%
o BV Groningen Milieu	Leeuwarden	100%

Verbonden partijen

Van transacties met verbonden partijen is sprake wanneer een relatie bestaat tussen de onderneming, haar deelnemingen en hun bestuur, aandeelhouders, commissarissen en leidinggevende functionarissen. Er hebben zich geen transacties met verbonden partijen voorgedaan op niet-zakelijke grondslag. De bezoldiging van bestuurders en commissarissen is toegelicht op pagina 49.

Grondslagen voor de consolidatie

In de geconsolideerde jaarrekening van NV Fryslân Miljeu zijn de financiële gegevens verwerkt van de tot de groep behorende maatschappijen. De geconsolideerde jaarrekening is opgesteld met toepassing van de grondslagen voor waardering en resultaatbepaling van NV Fryslân Miljeu.

De financiële gegevens van NV Fryslân Miljeu zijn verwerkt in de geconsolideerde jaarrekening zodat, gebruikmakend van artikel 2:402 BW, is volstaan met een verkorte winst- en verliesrekening in de vennootschappelijke jaarrekening.

De financiële gegevens van de groepsmaatschappijen zijn volledig in de geconsolideerde jaarrekening opgenomen onder eliminatie van onderlinge verhoudingen en transacties.

Algemene grondslagen voor de opstelling van de geconsolideerde jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW.

De waardering van activa en passiva en de bepaling van het resultaat vinden plaats op basis van historische kosten. Tenzij anders vermeld.

Baten en lasten worden toegerekend aan het jaar waarop ze betrekking hebben. Winsten worden slechts opgenomen voor zover zij op balansdatum zijn gerealiseerd. Verplichtingen en mogelijke verliezen die hun oorsprong vinden voor het einde van het verslagjaar, worden in acht genomen indien zij voor het opmaken van de jaarrekening bekend zijn geworden.

Financiële instrumenten

Onder financiële instrumenten worden zowel primaire financiële instrumenten, zoals vorderingen en schulden, als financiële derivaten verstaan.

In de toelichting op de onderscheiden posten van de balans wordt de reële waarde van het betreffende instrument toegelicht als die afwijkt van de boekwaarde. Indien het financiële instrument niet in de balans is opgenomen wordt de informatie over de reële waarde gegeven in de toelichting op de 'Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen'. Voor de grondslagen van primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de behandeling per balanspost.

De vennootschap past hedge-accounting toe op basis van generieke documentatie. De vennootschap documenteert de wijze waarop de hedgerelaties passen in de doelstellingen van het risicobeheer, de hedgestrategie en de verwachting aangaande de effectiviteit van de hedge. De vennootschap dekt haar renterisico af door renteswaps. Het effectieve deel van financiële derivaten die zijn toegewezen voor kostprijs-hedge-accounting, wordt tegen kostprijs gewaardeerd.

Op iedere balansdatum wordt bepaald of er een indicatie is voor ineffectiviteit door de kritische kenmerken van de afgedekte positie. In het geval dat de kritische kenmerken van het hedge-instrument en de kritische kenmerken van de afgedekte positie niet aan elkaar gelijk zijn, is dit een indicatie dat de kostprijs-hedge een ineffectief deel bevat. In dat geval wordt een kwantitatieve ineffectiviteitsmeting uitgevoerd door het vergelijken van de cumulatieve verandering van de reële waarde van het hedge-instrument met de cumulatieve verandering van de reële waarde van de afgedekte positie sinds het aanwijzen van de hedgerelatie. Ineffectiviteit wordt in de winst- en verliesrekening verwerkt indien en voor zover uit de kwantitatieve ineffectiviteitsmeting (cumulatief) een verlies blijkt.

Voor de toelichting van primaire financiële instrumenten wordt verwezen naar de specifieke postgewijze toelichting. Onderstaand is het beleid van de groep opgenomen ten aanzien van financiële risico's. Tevens worden de financiële derivaten van de groep en de hiermee verbonden financiële risico's toegelicht.

Renterisico

Het renterisicobeleid heeft tot doel de renterisico's die voortkomen uit de financiering van de vennootschap te beperken en daarmee tevens de netto-rentelasten te optimaliseren. Dit beleid vertaalt zich in een gewenst profiel van vastrentende en variabel-rentende posities inclusief liquide middelen.

Liquiditeitsrisico

Periodiek worden liquiditeitsbegrotingen opgesteld. Door tussentijdse monitoring en eventuele bijsturing worden liquiditeitsrisico's beheerst. In de liquiditeitsbegrotingen wordt rekening gehouden met beperkte beschikbaarheid van liquide middelen waaronder bankgaranties.

Grondslagen voor de waardering van activa en passiva

Materiële vaste activa

De materiële vaste activa worden gewaardeerd op verkrijgingsprijs, verminderd met de cumulatieve afschrijvingen en indien van toepassing met bijzondere waardeveranderingen. De afschrijvingen worden gebaseerd op de geschatte economische levensduur en worden berekend op basis van een vast percentage van de verkrijgingsprijs, rekening houdend met eventuele residuwaarde. Er wordt afgeschreven vanaf het moment van ingebruikneming. Periodiek groot onderhoud wordt volgens de componentenbenadering geactiveerd. Hierbij worden de totale uitgaven toegewezen aan de samenstellende delen.

De materiële vaste activa waarvan de onderneming krachtens een financiële leaseovereenkomst de economische eigendom heeft, wordt geactiveerd. De uit de financiële leaseovereenkomst voortvloeiende verplichting wordt als schuld verantwoord. De in de toekomstige leasetermijnen begrepen interest wordt gedurende de looptijd van de financiële leaseovereenkomst ten laste van het resultaat gebracht.

Vorderingen en overlopende activa

De vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. De reële waarde en de geamortiseerde kostprijs zijn gelijk aan de nominale waarde. Noodzakelijk geachte voorzieningen voor het risico van oninbaarheid worden in mindering gebracht. Deze voorzieningen worden bepaald op basis van individuele beoordeling van de vorderingen.

Liquide middelen

De liquide middelen zijn gewaardeerd tegen nominale waarde. Indien middelen niet vrij ter beschikking staan, dan wordt hiermee bij de waardering rekening gehouden.

Voorzieningen

Voorziening jubileumuitkeringen:

Deze voorziening is getroffen voor toekomstige jubileumuitkeringen aan werknemers. De voorziening is berekend door een onafhankelijk actuariael bureau, op basis van contante waarde van de verplichtingen uit hoofde bij de vennootschap geldende regelingen voor jubileumuitkeringen. Hierbij is rekening gehouden met toekomstige salarisstijgingen en ontslagkansen. De gehanteerde disconteringsvoet bedraagt 4,5 %. De looptijd van deze voorziening is langlopend.

Langlopende en kortlopende schulden

Opgenomen leningen en schulden worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs.

Pensioenregelingen personeel

De groep heeft diverse pensioenregelingen die worden gefinancierd door afdrachten aan pensioenuitvoerders, te weten een bedrijfstakpensioenfonds en een verzekeringsmaatschappij. De pensioenverplichtingen worden gewaardeerd volgens de “verplichting aan de pensioenuitvoerder-benadering”. In deze benadering wordt de aan de pensioenuitvoerder te betalen premie als last in de winst- en verliesrekening verantwoord. Aan de hand van de uitvoeringsovereenkomst wordt beoordeeld of en zo ja welke verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie op balansdatum bestaan. Deze additionele verplichtingen, waaronder er eventuele verplichtingen uit herstelplannen van de pensioenuitvoerder, leiden tot lasten voor de vennootschap en worden indien van toepassing in de balans opgenomen. Ultimo 2022 (en 2021) waren er voor de groep geen verplichtingen naast de betaling van de jaarlijkse aan de pensioenuitvoerder verschuldigde premie.

De beleidsdekkingsgraad van het ABP bedraagt per 31-12-2022 118,6% (31-12-2021: 110,2%). Het ABP heeft een herstelplan opgesteld. In het herstelplan 2015 staat hoe ABP de financiële situatie in 12 jaar tijd kan herstellen. Dit betekent dat eind 2026 de beleidsdekkingsgraad ongeveer 128% moet zijn. Dit is in lijn met de nieuwe regels voor pensioenfonds. Heeft ABP een lagere beleidsdekkingsgraad dan 128%, dan is sprake van een tekort. In het herstelplan staan de maatregelen die het bestuur van het ABP neemt om het tekort weg te werken. Zolang de financiële situatie onvoldoende blijft, moet ABP ieder jaar een nieuw herstelplan opstellen en indienen bij DNB.

Grondslagen voor de bepaling van het resultaat

Opbrengsten en diensten worden opgenomen naar rato van de mate waarin de diensten zijn verricht, gebaseerd op de tot dat moment in het kader van de dienstverlening gemaakte kosten in verhouding tot de geschatte kosten van de totaal te verrichten dienstverlening. De kostprijs van deze diensten wordt aan dezelfde periode toegerekend.

Netto-omzet

Als de netto-omzet wordt verantwoord de opbrengst van de in het verslagjaar bij deelnemers en derden in rekening gebrachte diensten.

Baten en lasten

De baten en lasten worden verantwoord in het jaar waarop zij betrekking hebben.

Belastingen

De vennootschapsbelasting wordt berekend tegen het geldende tarief over het resultaat van het boekjaar. Op basis van artikel 2 lid 7 van de Wet op de vennootschapsbelasting was NV Fryslân Miljeu als overheidstaken uitvoerende vennootschap t/m het boekjaar 2015 niet belastingplichtig voor de vennootschapsbelasting. In 2015 is de Wet modernisering Vpb-plicht overheidsondernemingen aangenomen. Vanaf het boekjaar 2016 is ook NV Fryslân Miljeu vennootschapsbelastingplichtig.

Exploitatiesubsidies

Exploitatiesubsidies worden ten gunste van de winst-en-verliesrekening gebracht in het jaar ten laste waarvan de gesubsidieerde uitgaven komen/waarvan de opbrengsten zijn gederfd/waarvan het exploitatietekort zich heeft voorgedaan.

Kritische schattingen en veronderstellingen

De onderneming maakt schattingen en aannames omtrent de toekomst. De resulterende boekhoudkundige uitkomsten zullen, per definitie, zelden gelijk zijn aan de werkelijke resultaten. De schattingen en veronderstellingen hebben betrekking op de in de balans opgenomen voorzieningen, worden regelmatig geëvalueerd en zijn gebaseerd op ervaringen uit het verleden en overige factoren, inclusief verwachtingen van toekomstige gebeurtenissen die op grond van de omstandigheden als redelijk

worden ervaren.

Bijzondere waardeverminderingen vaste activa

Minimaal eenmaal per jaar wordt beoordeeld of er aanwijzingen zijn dat een individueel vast actief aan een bijzondere waardevermindering onderhevig kan zijn. Indien dergelijke indicaties aanwezig zijn, wordt de realiseerbare waarde van het desbetreffende actief vastgesteld. Indien het niet mogelijk is de realiseerbare waarde voor het individuele actief te bepalen, wordt de realiseerbare waarde van de kasstroomgenererende eenheid waartoe het actief behoort bepaald.

Grondslagen voor de opstelling van het geconsolideerd kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht wordt opgesteld volgens de indirecte methode. De geldmiddelen in het kasstroomoverzicht bestaan uit liquide middelen. Winstbelastingen, ontvangen en betaalde interest en ontvangen dividenden worden opgenomen onder de kasstroom uit operationele activiteiten. Betaalde dividenden worden opgenomen onder de kasstroom uit financieringsactiviteiten. De verkrijgingsprijs van verworven groepsmaatschappijen wordt opgenomen onder de kasstroom uit investeringsactiviteiten, voor zover betaling in geldmiddelen heeft plaatsgevonden. Hierbij worden geldmiddelen aanwezig in deze groepsmaatschappijen afgetrokken van de aankoopprijs. Transacties waarbij geen ruil van geldmiddelen plaatsvindt, waaronder financiële leasing, worden niet in het kasstroomoverzicht opgenomen. De betaling van de leasetermijnen uit hoofde van het financiële leasecontract wordt voor het gedeelte dat betrekking heeft op de aflossing als een uitgave uit financieringsactiviteiten aangemerkt en voor het gedeelte dat betrekking heeft op de interest als een uitgave uit operationele activiteiten.

Toelichting op de geconsolideerde balans per 31 december 2022

Materiële vaste activa

	Containers	Wagenpark	Overig	Activa in uitvoering	Totaal
	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
Aanschafwaarde	31.617	25.054	430	1.307	58.408
Cumulatieve afschrijvingen	-16.580	-13.208	-378	-	-30.166
Balans per 1 januari 2022	15.037	11.846	52	1.307	28.242
Investerings	1.924	3.770	41	370	6.105
Ingebruikname	122	1.185	-	-1.307	-
Desinvesteringen	-134	-19	-	-	-153
Afschrijvingen	-1.952	-2.782	-35	-	-4.769
Balans per 31 december 2022	14.997	14.000	58	370	29.425
Aanschafwaarde	32.544	28.660	471	370	62.045
Cumulatieve afschrijvingen	-17.547	-14.660	-413	-	-32.620
Afschrijvingspercentages	6,7%-33,3%	5%-50%	20%		

In de materiële vaste activa zijn containers (inzamelmiddelen) en het wagenpark (voertuigen) begrepen met een boekwaarde van € 16.800.000, die worden gefinancierd door middel van financiële lease. De vennootschap heeft niet de juridische eigendom van deze activa.

Financiële vaste activa

	Overige vorderingen
	€ 1.000
Boekwaarde per 1 januari 2022	93
Vrijval voorziening	-
Aflossing	65
Dotatie voorziening	-3
Boekwaarde per 31 december 2022	25

De overige vorderingen betreft een lening verstrekt aan een derde partij. De looptijd is 10 jaar en het rentetarief is 2,5%. Er zijn geen zekerheden verstrekt. Op de vordering is een voorziening wegens oninbaarheid opgenomen ter grootte van het negatieve eigen vermogen van de derde partij.

Vlottende activa

Vorderingen en overlopende activa	31 december 2022	31 december 2021
	€ 1.000	€ 1.000
Debiteuren	1.976	4.777
Aandeelhouders	222	1.167
Belastingen en premies sociale verzekeringen	825	531
Overige vorderingen en overlopende activa	328	222
	3.351	6.697

De vorderingen hebben een looptijd van minder dan een jaar. Op de post debiteuren is een voorziening wegens mogelijke oninbaarheid van € 26.000 (in 2021 € 22.000) in mindering gebracht.

Eigen vermogen

	31 december 2022	31 december 2021
	€ 1.000	€ 1.000
Groepsvermogen	11.303	11.487

Voor een specificatie van het groepsvermogen wordt verwezen naar de toelichting op de vennootschappelijke balans.

Voorzieningen

Voorziening Jubilea-uitkeringen	2022	2021
	€ 1.000	€ 1.000
Balans per 1 januari 2022	64	64
Dotatie aan de voorziening	-	-
Onttrekkingen	-	-
Saldo per 31 december 2022	64	64

Langlopende schulden

	31 december 2022			31 december 2021		
	Totaal	Looptijd	Rentevoet	Totaal	Looptijd	Rentevoet
	€ 1.000	> 5 jaar	%	€ 1.000	> 5 jaar	%
			(gemiddeld)			(gemiddeld)
Leningen kredietinstellingen	1.320		3,4%	1.760	-	1,2%
Financial lease	15.514	5.362	2,9%	12.986	4.369	2,5%
Totaal	16.834	5.362		14.746	4.369	
Aflossingsverplichting:						
Leningen	-440			-440		
Financial lease	-2.887			-2.792		
Totaal	-3.327			-3.232		
Per saldo	13.507			11.514		

De aflossingsverplichtingen voor het komende jaar zijn verantwoord onder de kortlopende schulden. De rente die betaalt wordt op de leningen kredietinstellingen is de driemaands euribor plus een opslag van 2,39%. In de eerste zes maanden van 2022 is hierop een korting van 0,7% ontvangen. De rente die betaalt wordt op de financial lease ligt tussen de 1,8% en 5,8%.

Verstreckte zekerheden

- Verpanding van vorderingen op groepsmaatschappijen. Het totaal van deze vorderingen mag maximaal € 6.500.000 bedragen.
- Verpanding van bedrijfsinventaris van NV Fryslân Miljeu.
- Verpanding van de debiteurenvorderingen van NV Fryslân Miljeu.
- Verpanding van de door NV Fryslân Miljeu gehouden aandelen op naam in het kapitaal van al haar dochtervennootschappen.
- Er mag uitsluitend winst worden uitgekeerd als het garantievermogen groter is en groter blijft dan de afgesproken percentages in de kredietovereenkomst. Er mag alleen winst worden uitgekeerd uit de vrije kasstroom.
- Het garantievermogen dient te allen tijde minimaal 25% te zijn.
- De Debt Service Capacity Ratio dient minimaal 1,3 te zijn.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

	31 december 2022	31 december 2021
	€ 1.000	€ 1.000
Crediteuren	3.014	4.471
Belastingen en premies sociale verzekeringen	1.975	2.378
Schulden terzake pensioenen	132	126
Aflossingsverplichting leningen	3.327	3.232
Aandeelhouders en participanten	106	120
Overige schulden en overlopende passiva	1.372	3.435
	9.926	13.762

Onder de belastingen en premies sociale verzekeringen is een bedrag van € 86.000 terzake te betalen vennootschapsbelasting opgenomen.

Onder de overige schulden is een langlopende positie verantwoord ten aanzien van resultaat op inzamelmiddelen. De looptijd bedraagt 15 jaar.

De maximale rekening courantfaciliteit bij kredietinstellingen bedraagt € 3.000.000.

De verstreckte zekerheden staan vermeld onder de toelichting op de langlopende schulden.

De maximale leasefaciliteit is € 20.000.000. De verstreckte zekerheden staan vermeld onder de toelichting op de langlopende schulden.

Niet uit de balans blijvende rechten en verplichtingen

	< 1 jaar	1 - 5 jaar	> 5 jaar
Operational lease containers (inzamelmiddelen)	84	29	-
Operational lease wagenpark (voertuigen)	64	59	-
Huur huisvesting	798	55	3
	946	143	3

De leaseverplichtingen van de inzamelmiddelen en de voertuigen is inclusief een bijdrage voor onderhoud en reparatie. De huur huisvesting betreft de huur van kantoorruimte en opslagterreinen.

De Fryslân Miljeu-groep, met uitzondering van B.V. Fryslân Miljeu Diensten, is op basis van de B3-status eigen risicodragend ten aanzien van de WW.

In 2022 zijn investeringsverplichtingen aangegaan voor € 4.774.000.

Toelichting op de geconsolideerde winst- en verliesrekening over 2022

Netto-omzet

	2022	2021
	€ 1.000	€ 1.000
Omzet contracten	36.311	34.364
Overige opbrengsten	4.763	7.458
	41.074	41.822

De omzet contracten omvat de werkzaamheden die voortvloeien uit contracten met bedrijven en dienstverleningsovereenkomsten met de aangesloten gemeenten.

De overige opbrengsten bestaan uit activiteiten die niet direct samenhangen met de omzet contracten. Dit betreft dienstverlening welke via separate contracten zijn geformaliseerd of als losse opdrachten worden gekwalificeerd.

Uitbesteed werk en externe kosten

De kosten uitbesteed werk en externe kosten hebben een directe relatie met de gerealiseerde omzet en overige opbrengsten.

Lonen, salarissen en sociale lasten

	2022	2021
	€ 1.000	€ 1.000
Lonen en salarissen	8.846	8.205
Sociale lasten	1.279	1.191
Pensioenlasten	1.157	1.127
	11.282	10.523

De dekkingsgraad van het ABP bedraagt per 31 december 2022 118,6% (2021 110,2%).

De vennootschap heeft een pensioenregeling afgesloten met het bedrijfstakpensioenfonds ABP. De opgebouwde aanspraken worden steeds in het betreffende kalenderjaar af gefinancierd door middel van kostendekkende premiebetalingen. De pensioenregeling betreft een geïndexeerde middelloonregeling. Op basis van de uitvoeringsovereenkomsten heeft de vennootschap bij een tekort in het fonds geen verplichting tot het voldoen van aanvullende bijdragen anders dan door hogere toekomstige premies.

Aantal werknemers

Het gemiddeld aantal werknemers (fte) gedurende het boekjaar kan als volgt worden weergegeven (allen in Nederland):

	2022	2021
Afvalinzameling en reinigingsdiensten	96	91
Overige en ondersteunende activiteiten	77	74
	173	165

Afschrijvingen op immateriële en materiële vaste activa

	2022	2021
	€ 1.000	€ 1.000
Materiële vaste activa	4.769	4.442
	4.769	4.442

Overige bedrijfskosten

	2022	2022
	€ 1.000	€ 1.000
Overige personeelskosten	568	553
Huisvestingskosten	1.371	1.389
Onderhoud- en reparatiekosten	3.206	2.617
Overige transportkosten	279	334
Overige bedrijfskosten	2.468	2.316
	7.892	7.209

Financiële baten en lasten

	2022	2021
	€ 1.000	€ 1.000
Rentebaten en soortgelijke opbrengsten	-	-
Rentelasten en soortgelijke kosten	-419	-394
	-419	-394

Belastingen

De belasting over het resultaat is als volgt te berekenen:

Resultaat voor belastingen	1.638
Niet belastbaar resultaat	595
Belastbaar bedrag	1.043

Het niet belastbare resultaat ziet op de inzameling van huishoudelijke afvalstromen.

De belasting 2022 volgens de winst- en verliesrekening is als volgt te berekenen:

Belastbaar bedrag		
15% van € 590.000		89
25,9% van € 453.000		117
		206
Belasting uit voorgaande jaren		-25
Belasting volgens de winst- en verliesrekening		181

De nominale belastingdruk bedraagt ca 11,2%.

Honorarium accountantsorganisatie Deloitte

Het honorarium (ex art. 2:382a BW) voor de accountantsorganisatie inzake het onderzoek van de jaarrekening 2022 bedraagt € 70.500 (2021: € 70.195), het honorarium inzake overige controleopdrachten in 2022 bedraagt nihil (2021: nihil), het honorarium inzake adviesdiensten op fiscaal terrein bedraagt in 2022 nihil (2021: nihil).

Vennootschappelijke balans voor winstbestemming per 31 december 2022

	31 december 2022		31 december 2021	
	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
Actief				
Vaste activa				
Materiële vaste activa	64		95	
Financiële vaste activa	13.333		13.333	
		13.397		13.428
Vlottende activa				
Vorderingen en overlopende activa	3.556		4.326	
Liquide middelen	1.085		1.185	
		4.641		5.511
		18.038		18.939

Vennootschappelijke balans voor winstbestemming per 31 december 2022

	31 december 2022		31 december 2021	
	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
Passief				
Eigen vermogen				
Geplaatst kapitaal	664		664	
Agio	282		282	
Dividendreserve	3.800		3.800	
Overige reserves	5.125		3.907	
Resultaat boekjaar	1.432		2.834	
		11.303		11.487
Vorzieningen		11		11
Langlopende schulden		880		1.320
Kortlopende schulden en overlopende passiva		5.844		6.121
		18.038		18.939

Vennootschappelijke winst- en verliesrekening over 2022

De vennootschappelijke winst- en verliesrekening is op grond van artikel 2:402 BW in beknopte vorm weergegeven.

	2022	2021
	€ 1.000	€ 1.000
Resultaat deelnemingen	1.408	2.434
Saldo overige baten en lasten	24	400
Resultaat	1.432	2.834

Toelichting op de vennootschappelijke balans per 31 december 2022

Algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening

De jaarrekening is opgesteld volgens de bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW.

Voor de algemene grondslagen voor de opstelling van de jaarrekening, de grondslagen voor de waardering van de activa en passiva en de bepaling van het resultaat, alsmede voor de toelichting op onderscheiden activa en passiva en de resultaten wordt verwezen naar de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening, voor zover hierna niet anders wordt vermeld.

De vennootschappelijke winst- en verliesrekening is op grond van artikel 2:402 BW in beknopte vorm weergegeven.

Grondslag financiële vaste activa

Deelnemingen in groepsmaatschappijen waarin invloed van betekenis op het zakelijke en financiële beleid wordt uitgeoefend, worden gewaardeerd op de nettovermogenswaarde, doch niet lager dan nihil. Deze nettovermogenswaarde wordt berekend op basis van de grondslagen van N.V. Fryslân Miljeu. Als de nettovermogenswaarde negatief is, wordt de deelneming op nihil gewaardeerd. Daarbij worden tevens andere langlopende belangen in aanmerking genomen die feitelijk moeten worden aangemerkt als onderdeel van de netto-investering in de deelneming. Wanneer de vennootschap geheel of ten dele instaat voor de schulden van de desbetreffende deelneming, respectievelijk de feitelijke verplichting heeft de deelneming (voor haar aandeel) tot betaling van haar schulden in staat te stellen, wordt een voorziening gevormd. Bij het bepalen van de omvang van deze voorziening wordt rekening gehouden met reeds op vorderingen op de deelneming in mindering gebrachte voorziening voor oninbaarheid.

De vorderingen op en leningen aan deelnemingen alsmede de overige vorderingen worden bij eerste verwerking opgenomen tegen de reële waarde en vervolgens gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs, welke gelijk zijn aan de nominale waarde, onder aftrek van noodzakelijk geachte voorzieningen.

Toelichting op de onderscheiden posten van de balans

Materiële vaste activa

Een overzicht van de materiële vaste activa is onderstaand opgenomen:

	Containers	Wagenpark	Overig	Totaal
	€ 1.000		€ 1.000	€ 1.000
Aanschafwaarde	32	132	175	339
Cumulatieve afschrijvingen	-	-119	-125	-244
Balans per 1 januari 2022	32	13	50	95
Investeringsen	-2	-	-	-2
Desinvesteringen	-	-	-	-
Afschrijvingen	-	-3	-26	-29
Balans per 31 december 2022	30	10	24	64
Aanschafwaarde	30	132	175	337
Cumulatieve afschrijvingen	-	-122	-151	-273
Afschrijvingspercentages		14,3%-50%	20%	

Financiële vaste activa

Deze post kan als volgt worden gespecificeerd:

	2022	2021
	€ 1.000	€ 1.000
Deelnemingen in groepsmaatschappijen	11.988	11.480
Vorderingen op groepsmaatschappijen	1.320	1.760
Overige vorderingen	25	93
	13.333	13.333

Het verloop van de deelnemingen is als volgt:

	Deelnemingen in groepsmaatschappijen
	€ 1.000
Boekwaarde per 1 januari 2022	11.480
Resultaat deelnemingen	1.408
Uitgekeerd dividend	-900
Boekwaarde per 31 december 2022	11.988

Het verloop van de vorderingen op groepsmaatschappijen is als volgt:

	Vorderingen op groepsmaatschappijen
	€ 1.000
Boekwaarde per 1 januari 2022	1.760
Verstrekkingsen	-
Aflossingsen	-440
Boekwaarde per 31 december 2022	1.320

De vorderingen op groepsmaatschappijen betreffen leningen die zijn uitgezet bij de dochtermaatschappijen. De looptijd en rentebetalingen komen overeen met de voorwaarden tussen de geldverstrekker en N.V. Fryslân Miljeu. De looptijd van de leningen is vijf jaar. De rente die ontvangen wordt op de leningen is de driemaands euribor plus een opslag van 2,39%. In het eerste zes maanden van 2022 is hierop een korting van 0,7% gegeven.

Het verloop van de overige vorderingen is als volgt:

	Overige vorderingen
	€ 1.000
Boekwaarde per 1 januari 2022	93
Vrijval voorziening	-
Aflossing	65
Dotatie voorziening	-3
Boekwaarde per 31 december 2022	25

De overige vorderingen betreft een lening verstrekt aan een derde partij. De looptijd is 10 jaar en het rentetarief is 2,5%. Er zijn geen zekerheden verstrekt.

Op de vordering is een voorziening wegens oninbaarheid opgenomen ter grootte van het negatieve eigen vermogen van de derde partij.

Vorderingen

	31 december 2022	31 december 2021
	€ 1.000	€ 1.000
Debiteuren	43	351
Aandeelhouders en participanten	-	563
Groepsmaatschappijen	3.278	3.277
Overige vorderingen en overlopende activa	235	135
Balans per 31 december	3.556	4.326

De kortlopende vorderingen hebben een looptijd korter dan 1 jaar. Over de rekening-courantpositie met groepsmaatschappijen wordt geen rente berekend.

Eigen vermogen

Geplaatst kapitaal	31 december 2022	31 december 2021
	€ 1.000	€ 1.000
Balans per 1 januari	664	689
Storting	-	-
Vermindering	-	-25
Balans per 31 december	664	664

Het maatschappelijk kapitaal bedraagt € 1.589.000.

De aandelen zijn in handen van in NV Fryslân Miljeu participerende gemeenten.

Het geplaatste aandelenkapitaal is als volgt verdeeld:

Aandelen A	75.051 aandelen à nominaal € 4,53 (nlg 10)
Aandelen B	14.723 aandelen à nominaal € 4,53 (nlg 10)
Aandelen C	40.759 aandelen à nominaal € 4,53 (nlg 10)
Aandelen E	15.793 aandelen à nominaal € 4,53 (nlg 10)

Bij de omrekening van guldens naar euro's is gebruik gemaakt van artikel 2:178c BW.

De door de rechtspersoon voor eigen rekening gehouden 5.483 aandelen A ten bedrage van totaal EUR 24.893 zijn in 2021 ingetrokken. Het verloop gedurende het boekjaar van de door de rechtspersoon voor eigen rekening gehouden eigen aandelen is als volgt:

	2022	2021
	€ 1.000	€ 1.000
Balans per 1 januari	-	9
Toename	-	16
Afname	-	-25
Balans per 31 december	-	-

Agio

	2022	2021
	€ 1.000	€ 1.000
Balans per 1 januari	282	292
Toename	-	-
Afname	-	-10
Balans per 31 december	282	282

Dividendreserve

	Dividend Reserve A	Dividend Reserve B	Dividend Reserve C	Dividend Reserve E	Totaal
	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000	€ 1.000
Balans per 1 januari 2022	2.963	58	774	5	3.800
Toename uit winstbestemming	858	132	358	267	1.615
Toename uit agio	-	-	-	-	-
Uitkering dividend	-858	-132	-358	-267	-1.615
Balans per 31 december 2022	2.963	58	774	5	3.800

De dividendreserves A tot en met C en E zijn gekoppeld aan de aandelen zoals opgenomen onder het geplaatst kapitaal.

Overige reserves

	2022	2021
	€ 1.000	€ 1.000
Balans per 1 januari	3.907	3.314
Toename van algemene reserves	1.218	584
Dividendreserve D naar algemene reserve	-	-
Bezit eigen aandelen	-	9
Afname uit winstbestemming	-	-
Balans per 31 december	5.125	3.907

Voorstel tot winstbestemming van het resultaat over het boekjaar 2022

Zoals uit de jaarrekening blijkt, bedraagt het resultaat over 2022 € 1.432.560.

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 19 lid 4 van de statuten wordt de winst uit de besloten vennootschappen toegevoegd aan de dividendreserve.

Overeenkomstig het bepaalde in artikel 19 lid 5 van de statuten wordt voorgesteld 7% primair dividend over het nominale bedrag van de aandelen en agio uit te keren, zijnde een bedrag van € 66.205.

Voorgesteld wordt om van **dividendreserve A** na uitkering van het primair dividend - overeenkomstig de statuten de winst, groot € 437.552, uit te keren aan de aandeelhouders met letteraandelen A.

Voorgesteld wordt om van **dividendreserve B** na uitkering van het primair dividend - overeenkomstig de statuten het restant van de winst, groot € 122.168, uit te keren aan de aandeelhouders met letteraandelen B.

Voorgesteld wordt om van **dividendreserve C** na uitkering van het primair dividend - overeenkomstig de statuten het restant van de winst, groot € 84.727, uit te keren aan de aandeelhouders met letteraandelen C.

Voorgesteld wordt om van **dividendreserve E** na uitkering van het primair dividend - overeenkomstig de statuten het restant van de winst, groot € 25.429, uit te keren aan de aandeelhouders met letteraandelen E.

Voorgesteld wordt om het resterende resultaat, groot € 696.479, overeenkomstig artikel 19 lid 7 aan het eigen vermogen toe te voegen.

Resultaatbestemming voorgaand boekjaar

De jaarrekening 2021 is vastgesteld door de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 24 juni 2022. De resultaatsbestemming is vastgesteld conform het daartoe gedane voorstel.

Voorzieningen

Voorziening Jubilea-uitkeringen	2022	2021
	€ 1.000	€ 1.000
Balans per 1 januari	11	11
Dotatie aan de voorziening	-	-
Onttrekkingen	-	-
Balans per 31 december	11	11

Langlopende schulden

	31 december 2022			31 december 2021		
	Totaal	Looptijd > 5 jaar	Rentevoet %	Totaal	Looptijd > 5 jaar	Rentevoet %
	€ 1.000			€ 1.000		
Leningen kredietinstellingen	1.320	-	3,4%	1.760	-	1,2%
Totaal	1.320	-		1.760	-	
Aflossingsverplichting 1e jaar	-440	-		-440		
Per saldo	880	-		1.320		

De aflossingsverplichting voor het komende jaar is verantwoord onder de kortlopende schulden. De rente die betaalt wordt op de leningen kredietinstellingen is de driemaands euribor plus een opslag van 2,39%. In de eerste zes maanden van 2022 is hierop een korting van 0,7% ontvangen.

Verstrekte zekerheden

- Verpanding van vorderingen op groepsmaatschappijen. Het totaal van deze vorderingen mag maximaal € 6.500.000 bedragen.
- Verpanding van bedrijfsinventaris van NV Fryslân Miljeu.
- Verpanding van de debiteurenvorderingen van NV Fryslân Miljeu.
- Verpanding van de door NV Fryslân Miljeu gehouden aandelen op naam in het kapitaal van al haar dochtervennootschappen.
- Er mag uitsluitend winst worden uitgekeerd als het garantievermogen groter is en groter blijft dan de afgesproken percentages in de kredietovereenkomst. Er mag alleen winst worden uitgekeerd uit de vrije kasstroom.
- Het garantievermogen dien te allen tijde 25% te zijn.
- De Debt Service Capacity Ratio dient minimaal 1,3 te zijn.

Kortlopende schulden en overlopende passiva

	31 december 2022	31 december 2021
	€ 1.000	€ 1.000
Crediteuren	288	169
Belastingen en premies sociale verzekeringen	918	1.111
Schulden terzake pensioenen	27	26
Groepsmaatschappijen	3.939	4.145
Aflossingsverplichting	440	440
Overige schulden en overlopende passiva	232	230
	5.844	6.121

De kortlopende schulden hebben een looptijd korter dan 1 jaar met uitzondering van de rekening-courantpositie. De rekening-courantpositie ten opzichte van groepsmaatschappijen heeft deels een langlopend karakter. Over de rekening-courantpositie ten opzichte van groepsmaatschappijen wordt geen rente berekend.

Niet uit de balans blijvende verplichtingen

	< 1 jaar	1 - 5 jaar	> 5 jaar
Operational lease wagenpark (voertuigen)	34	28	-
Huur huisvesting	429	19	-
	463	47	-

De leaseverplichtingen van de voertuigen is inclusief een bijdrage voor onderhoud en reparatie. De huur huisvesting betreft de huur van kantoorruimte.

De Fryslân Miljeu-groep, met uitzondering van B.V. Fryslân Miljeu Diensten, is op basis van de B3-status eigen risicodragers ten aanzien van de WW.

Toelichting op de onderscheiden posten van de vennootschappelijke winst- en verliesrekening over 2022

Het gemiddeld aantal werknemers (fte) bij NV Fryslân Miljeu gedurende het jaar bedroeg 24 (2021: 24) (allen in Nederland).

Overige toelichtingen

Bezoldiging van bestuurder en commissarissen

Voor de bezoldiging van commissarissen van de rechtspersoon kwam in 2022 een bedrag van € 47.000 (2021: € 42.000) ten laste van de vennootschap en haar groepsmaatschappijen.

Voor de bezoldiging van de bestuurder (Afvalsturing Friesland NV) kwam in 2022 een bedrag van € 79.000 (2021: € 76.000) ten laste van de vennootschap en haar groepsmaatschappijen.

Honorarium accountantsorganisatie

Het honorarium (ex art. 2:382a BW) voor de accountantsorganisatie inzake het onderzoek van de jaarrekening en fiscale adviezen is opgenomen in de opgave in de toelichting op de geconsolideerde jaarrekening.

Ondertekening van de jaarrekening

Leeuwarden, 25 mei 2023

Statutair directeur
namens deze

Raad van Commissarissen

_____ J.W.G. Vernooij _____ G. Gerbrandy
president-commissaris

_____ T. van Mourik

_____ P. Stoelwinder

_____ J.H. Veenhouwer

_____ M.H.M. van der Werff

Overige gegevens

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Hiervoor wordt verwezen naar de hierna opgenomen verklaring.

Statutaire regeling betreffende de bestemming van het resultaat

In artikel 19 van de statuten van NV Fryslân Miljeu zijn bepalingen opgenomen met betrekking tot de winstdeling.

- lid 1 De winst staat ter beschikking van de Algemene Vergadering, met inachtneming van het volgende:
- lid 2 De voor uitkering vatbare winst kan slechts worden uitgekeerd voorzover het eigen vermogen groter is dan het gestorte deel van het kapitaal plus de reserves die wettelijk moeten worden aangehouden.
- Uitkering geschiedt na vaststelling van de jaarrekening.
 - Tussentijdse uitkeringen mogen slechts worden toegestaan indien aan de eerste voorwaarde is voldaan.
- lid 3 De reserves zijn als volgt opgebouwd:
- wettelijke reserves
 - overige reserves
 - dividendreserve per serie van letteraandelen.
- lid 4 De winst uit de besloten vennootschappen wordt toegevoegd aan de dividendreserve met inachtneming van het volgende:
- lid 5 Van de winst wordt - met inachtneming van het in de vorige leden bepaalde - aan de aandeelhouders een primair dividend uitgekeerd van 7% over het gestorte nominale bedrag van hun aandelen en agio of zoveel minder als het beschikbare bedrag toelaat. Eventueel wordt het dividend vermeerderd met achterstallig primair dividend.
- lid 6 Met inachtneming van het in vorige leden bepaalde kan de Algemene Vergadering besluiten tot uitkering van de winst op gewone aandelen.
- lid 7 Op de na toepassing van vorige leden resterende winst, worden in aftrek gebracht de niet gedelgde verliessaldi. De alsdan resterende winst wordt uitgekeerd aan de aandeelhouders in verhouding tot het nominale bedrag van de aandelen.

CONTROLEVERKLARING VAN DE ONAFHANKELIJKE ACCOUNTANT

Aan de aandeelhouders en de raad van commissarissen N.V. Fryslân Miljeu **Verklaring**

over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2022 Ons oordeel

Wij hebben de jaarrekening 2022 van N.V. Fryslân Miljeu te Leeuwarden gecontroleerd.

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van N.V. Fryslân Miljeu op 31 december 2022 en van het resultaat over 2022 in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

De jaarrekening bestaat uit:

1. De geconsolideerde en enkelvoudige balans per 31 december 2022.
2. De geconsolideerde en enkelvoudige winst-en-verliesrekening over 2022.
3. De toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen.

- **De basis voor ons oordeel**

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van N.V. Fryslân Miljeu zoals vereist in de Wet toezicht accountantsorganisaties (Wta), de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

- **Informatie ter ondersteuning van ons oordeel**

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de controle van de jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. Onderstaande informatie ter ondersteuning van ons oordeel en onze bevindingen moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

- **Controle-aanpak frauderisico's**

Wij hebben risico's geïdentificeerd en ingeschat op een afwijking van materieel belang op de jaarrekening die het gevolg is van fraude. Wij hebben tijdens onze controle inzicht verkregen in de entiteit en haar omgeving, de componenten van het interne-beheersingssysteem, waaronder het risico-inschattingsproces en de wijze waarop het bestuur inspeelt op frauderisico's en het interne-beheersingssysteem monitort en de wijze waarop de raad van commissarissen toezicht uitoefent, alsmede de uitkomsten daarvan. Wij verwijzen naar pagina 24 van het jaarverslag, waarin het bestuur een fraudeparagraaf heeft opgenomen. Wij constateren dat het bestuur niet beschikt over een actuele geformaliseerde frauderisicoanalyse.

Wij hebben de opzet en de relevante aspecten van het interne-beheersingssysteem en in het bijzonder de frauderisicoanalyse geëvalueerd alsook bijvoorbeeld de gedragscode, klokkenluidersregeling en de incidentenregistratie. Wij hebben de opzet en het bestaan geëvalueerd, en voor zover wij noodzakelijk achten, de werking getoetst van interne-beheersmaatregelen gericht op het mitigeren van frauderisico's.

Als onderdeel van ons proces voor het identificeren van risico's op een afwijking van materieel belang in de jaarrekening die het gevolg is van fraude, hebben wij frauderisicofactoren overwogen met betrekking tot frauduleuze financiële verslaggeving, oneigenlijke toe-eigening van activa en omkoping en corruptie. Wij hebben geëvalueerd of deze factoren een indicatie vormden voor de aanwezigheid van het risico op afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude.

De door ons geïdentificeerde frauderisico's en uitgevoerde specifieke werkzaamheden zijn als volgt:

Risico	Werkzaamheden
<p>Het bestuur is in de unieke situatie om fraude te plegen, omdat deze in staat is om direct of indirect de financiële administratie te manipuleren en frauduleuze financiële overzichten op te stellen, aangezien het interne-beheersingsmaatregelen kan doorbreken die anders effectief werken.</p> <p>Het doorbreken van interne-beheersingsmaatregelen door het bestuur kan bij meerdere jaarrekening-posten tot uitdrukking komen, zoals in schattingsposten. Ook het bepalen van de hoogte van bezoldigingen of bonussen kan hieronder vallen.</p>	<p>Wij hebben de volgende gegevensgerichte werkzaamheden uitgevoerd gericht op het risico van het doorbreken van interne-beheersingsmaatregelen door het bestuur:</p> <ul style="list-style-type: none">• Het evalueren van de in het boekjaar verwerkte journaalboekingen of deze elementen bevatten die kunnen duiden op fraude en/of manipulatie van de financiële administratie.• Het evalueren van de oordeelsvormingen en veronderstellingen van het bestuur bij het maken van de in de jaarrekening opgenomen schattingen zoals de waardering van de voorzieningen.• Het identificeren en indien van toepassing beoordelen van significante transacties buiten het kader van de normale bedrijfsvoering van N.V. Fryslân Miljeu.

In onze controle bouwen wij een element in van onvoorspelbaarheid. Ook hebben wij de uitkomst van andere controlewerkzaamheden beoordeeld en overwogen of er bevindingen zijn die een aanwijzing geven voor fraude of het niet-naleven van wet- en regelgeving.

Wij hebben kennisgenomen van de beschikbare informatie en om inlichtingen gevraagd bij leden van het bestuur.

Hieruit volgden geen signalen van fraude die kunnen leiden tot een afwijking van materieel belang.

- **Controle-aanpak naleving van wet- en regelgeving**

Wij hebben een algemeen inzicht verworven in het wet- en regelgevingskader dat van toepassing is op de entiteit door inlichtingen in te winnen bij het bestuur en het lezen van notulen.

Voor zover materieel voor de gerelateerde jaarrekening, hebben wij op basis van onze risicoanalyse, en rekening houdende met dat het effect van niet-naleving van wet- en regelgeving aanzienlijk varieert, de volgende wet- en regelgeving overwogen: naleving van het (vennootschaps)belastingrecht en regelgeving voor financiële verslaggeving, de vereisten in het kader van Titel 9 van Boek 2 BW aangemerkt als wet- en regelgeving met een directe invloed op de jaarrekening.

Wij hebben voldoende en geschikte controle-informatie verkregen omtrent het naleven van de bepalingen van die wet- en regelgeving die gewoonlijk wordt geacht van directe invloed te zijn op de jaarrekening.

Daarnaast is N.V. Fryslân Miljeu onderworpen aan overige wet- en regelgeving waarvan de gevolgen van niet-naleving een van materieel belang zijnde invloed kunnen hebben op de jaarrekening, bijvoorbeeld ten gevolge van boetes of rechtszaken.

Gezien de aard van de activiteiten van N.V. Fryslân Miljeu en de complexiteit van milieu- en overige overheidsvoorschriften bestaat het risico dat niet wordt voldaan aan de vereisten van deze wet- en regelgeving.

Ten aanzien van deze wet- en regelgeving die geen direct effect hebben op de vaststelling van de bedragen en de toelichtingen in de jaarrekening, zijn onze werkzaamheden beperkter. Naleving van wet- en regelgeving kan van fundamenteel belang zijn voor de operationele aspecten van een entiteit, voor de mogelijkheid van een entiteit om haar activiteiten voort te zetten, dan wel voor het voorkomen van sancties van materieel belang (bijv. het naleven van de voorwaarden van een vergunning voor het uitvoeren van een activiteit, of het naleven van regelgeving betreffende het milieu); niet-naleving van dergelijke wet- en regelgeving kan daarom van materieel belang zijnde invloed hebben op de jaarrekening. Onze verantwoordelijkheid is beperkt tot het uitvoeren van gespecificeerde controlewerkzaamheden ter bevordering van het identificeren van niet-naleving van wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de jaarrekening. Onze werkzaamheden ter bevordering van het identificeren van gevallen van niet-naleving van overige wet- en regelgeving die een invloed van materieel belang kan hebben op de jaarrekening, zijn beperkt tot (i) het management en, in voorkomend geval, de met governance belaste personen vragen of de entiteit dergelijke wet- en regelgeving naleeft; (ii) de eventuele correspondentie met de desbetreffende vergunningverlenende of regelgevende of toezichthoudende instanties inspecteren.

Uiteraard zijn wij gedurende de controle alert op indicaties van (vermoedens) van niet-naleving van wet- en regelgeving.

Ten slotte hebben wij een schriftelijke bevestiging verkregen dat alle bekende gevallen van niet-naleving of vermoeden niet-naleving van wet- en regelgeving, ons ter kennis zijn gebracht.

- **Controle-aanpak continuïteit**

Het bestuur heeft de jaarrekening opgemaakt uitgaande van de continuïteit van het geheel van de werkzaamheden voor de periode van twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekening. Onze werkzaamheden om de continuïteitsbeoordeling van het bestuur te evalueren omvatten onder andere:

- Overwegen of de continuïteitsbeoordeling van het bestuur alle relevante informatie bevat waarvan wij als gevolg van onze controle kennis hebben door het analyseren van de huidige en geprognosticeerde financiële positie van de entiteit, waaronder de controle van de liquiditeit per balansdatum en de analyse van het budget en het bestuur bevragen over de belangrijkste veronderstellingen en uitgangspunten. Het bestuur heeft hierbij onder andere aandacht besteed aan de actuele ontwikkelingen en de invloed hiervan op de entiteit.
- Nagaan of het bestuur gebeurtenissen of omstandigheden heeft geïdentificeerd die gerede twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de entiteit om haar continuïteit te handhaven (hierna: continuïteitsrisico's).
- Evalueren van de begrote operationele resultaten en daaraan gerelateerde kasstromen voor de periode van twaalf maanden vanaf de datum van opmaken van de jaarrekeningrekening rekening houdend met ontwikkelingen in de branche en onze kennis uit de controle.
- Analyseren of de huidige en de benodigde financiering voor het kunnen continueren van het geheel van de bedrijfsactiviteiten is gewaarborgd, inclusief het voldoen aan relevante convenanten.
- Inwinnen van inlichtingen bij het bestuur over zijn kennis van continuïteitsrisico's na de periode van de door het bestuur verrichte continuïteitsbeoordeling.

Onze controlewerkzaamheden hebben geen informatie opgeleverd die strijdig is met de veronderstellingen en aannames van het bestuur over de gehanteerde continuïteitsveronderstelling.

- **Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie**

Naast de jaarrekening omvat andere informatie, naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij. De andere informatie bestaat uit:

- Bericht van de Raad van Commissarissen aan de Algemene Vergadering.
- Samenstelling van de Raad van Commissarissen in 2022.
- Bestuursverslag.
- Overige gegevens.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- Met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat.
- Alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben niet dezelfde diepgang als onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder Verslag van de directie, de overige gegevens en het bericht van de raad van commissarissen aan de Algemene Vergadering, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW.

- **Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening**
- **Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van commissarissen voor de jaarrekening**

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing die het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de vennootschap in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van genoemd verslaggevingsstelsel moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de vennootschap te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het realistische alternatief is.

Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van commissarissen is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de vennootschap.

- **Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening**

Onze verantwoordelijkheid is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid, waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de vennootschap.
- Het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan.
- Het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gereede twijfel zou kunnen bestaan of de vennootschap haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om aandacht in onze controleverklaring te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een vennootschap haar continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen.
- Het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. In dit kader hebben wij de aard en omvang bepaald van de uit te voeren werkzaamheden voor de groepsonderdelen. Bepalend hierbij zijn de omvang en/of het risicoprofiel van de groepsonderdelen of de activiteiten. Op grond hiervan hebben wij de groepsonderdelen geselecteerd waarbij een controle of beoordeling van de volledige financiële informatie of specifieke posten noodzakelijk was.

Wij communiceren met de raad van commissarissen onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Leeuwarden, 25 mei 2023

Deloitte Accountants B.V.

Was getekend: drs. M.T. van Opzeeland RA

